

zhaia ob 4 zlutral

jtane mesečno 12-50 Din
ja inozemstvo 25-
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravištvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Baravska ul. 1
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čekov,
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 19. septembra.
Stoletno suženstvo je v Sloveniji
amortirno borbenost. Prav mlo je bilo,
kar se je v naših krajih godilo leta
1848. Avstrijska vlada, pa tudi naša
lastna ponižna vzgoja sta nam jemali
pogum za udarec. Narod, ki ni zmogel,
v odločilnem hipu udariti in ne-
izprošno dvigniti pest, zanj ne cveto
rože uspeha. Kdo se je pred 30 leti
upal misliti na kako revolucijo zoper
Avstrijo?

Šele od leta 1903. sem, ko je teda-
nja omladina stopila v zvezo s srbsko
iredentsko organizacijo „Slovenski
jug“, je iskra odločnosti žvignila pre-
ko Dunava in Drine do nas. Nacija-
listična struja je krepko rastla in za-
temnila oslabelo narodno zavest teda-
njega liberalstva. Zamahnila je v Ciril
Metodovi družbi, kjer je šla preko jo-
kavega slogaštva na dnevni red. Pod
utisom plamtečega nacionalizma je
vzrastlo naše obrambno društvo do iz-
vredne višine.

Prišel je Ptuj. Tedaj so mladi naci-
onalisti začeli z akcijo. Nikdar se ni
pisalo in govorilo pod Avstrijo tako
ostro, kakor med 13. in 18. septem-
brom 1908. Zaman se je upiral policijski
ski aparat stare Avstrije. Iskra je šla
med ljudstvo. Tako je prišlo 18. sep-
tembra 1908 do ljubljanskih izgre-
dov, ki so bili tako elementarni, da je hi-
pnotično stal ves narod v boju kakor en
mož. Zaman so se trudili oportunisti
in klerikalci, da val zajezijo, ali izpe-
ljejo drugam. Kri ni voda. Močnejša
je od strankarskih in verskih vezi. Ka-
dar pride njen dan, tedaj je ni moči,
ki bi zaprečila kipenje.

V takih hipih je narod sposoben za
trte. Padla sta Lunder in Adamič in
mogo jih je bilo ranjenih. A narod ni
bil oplahen. Boril se je naprej. Poseb-
no ženske, sicer boječe, so pokazale
brezobziren fanatizem.

Na dan, ko smo izgubili Lundera in
Adamiča, smo vedeli, da smo narod.
Znali smo, da smo sposobni udariti. In
to je bil prepoved za ponižnega Slo-
venca.

Pokret je šel naprej. Leta 1910. so
Slovenci nastopili zoper avstrijsko di-
nastijo, ki ni hotela potrditi ljublan-
skega župana. Veje s srbsko iredento
so od leta do leta rastle in gnale glo-
boke korenine v ljudski zavesti.

Ugleden pisatelj je označil Jugoslo-
vene kot „narod, koji nastaje“.
Ni enostaven in lahak proces, ki
iz razdeljanih udov zbira in s težkim
trudom gradi celico c celici, da nastane
iz svote milijonov živo telo.

V tem napredovanju je bil velik ko-
nik storjen 18. in 20. septembra 1908.
Kri je čudovit sok. Zlahten blagoslov
je, ki združuje narod v nerazdružno
celoto.

Mnogi tožijo in obupujejo, češ, da je
težaven naš boj za narodno edinstvo.
Straše se žrtve, in ko jih mala oseba
nepriklapa zadene, se umikajo. A kaj so
vse te žrtve proti veliki žrtvi, ki sta
jo narodu prinesla Adamič in Lunder
kot prihodnika nad enega milijona Sr-
bov, katerih življenje je bilo žrtvano
za isto stvar.

Ideja, ki jo je oplenilo toliko
kri, mora premagati vse napore in
vse zapreke. Čim bolj trnjava je pot
njene poha, tem uspešnejša bo
njena končna zmaga.

Smrt nemške marke

Berlin, 19. septembra. Zakonski na-
črt za valutno reformo je izdelan in
bo še te dni objavljen kot zasilna na-
redba proti kasnejši odobritvi držav-
nega zbora. Marka je napuščena. Z
naredbo se odpravlja dolžnost spreje-
mati jo v neomejeni množini. S tem
papirna marka preneha biti zakonito
plačilno sredstvo. Ni še jasno, kako si
vlada predstavlja novo uredbo. Vse-
akoli bo Nemčija imela odsej tri vr-
ste denarja: 1.) staro papirno marko,
ki pa je le še za drobšč; 2.) zlate note,
ki jih izda državna banka na zlato ali
devizno kritje; 3.) novčance, izdane
od posebne valutne banke na temelju
privatnih stvarnih vrednot. V to svr-
ho se bo do 31. decembra 1923 izvr-
šila cenitev premoženj, ki se obreme-
ja za circa 5 % vrednosti. Na tej
podlagi se izdajo novčance v mejah
kontingenta. Te novčance služijo dr-
žavi za kritje njenih potreb. Izplača-
jo se postopno z realizacijo 5 % obre-
tenitve premoženj, kar bo zneslo naj-
manj 4 milijarde zlatih mark. Novča-
nice nove valutne banke bodo zakoni-
to plačilno sredstvo. Gledalo se bo na
to, da valutna banka čim prej likvi-
dira s tem, da državna banka prevza-
me kasneje njene obveze proti zlatim
obližacijam iz 5 % premoženjske obre-
tenitve.

Interpelacija demokratskega kluba radi Reke

OSTRA OBSODBA DOSEDANJE ZUNANJE POLITIKE.

Beograd, 19. septembra. r. Nocoj so
gg. Ljuba Davidović, Svetozar Pribičević,
Kosta Timotijević, dr. Krizman, dr. Kuma-
nudi, Večeslav Wilder, dr. Grisogono in
dr. Šumenković s tovariši v imenu demo-
kratskega kluba poslali ministrskemu
predsedniku in namestniku ministra ino-
stranskih del dr. Periću nastopno inter-
pelacijo:

V čl. IV. rapalske pogodbe, sklenjene
med kraljevino Italijo in kraljevino SHS,
priznava se popolna svoboda neodvisni
reški državi ter se obe državi obvezujeta,
da bosta to svobodo spoštovali večne ča-
se. V čl. V. je predvidena paritetna komi-
sija, ki bo v terenu določila meje reške
države. V slučaju nesporazuma je pre-
videna arbitražna predsednika švicarske
konfederacije. Končno se je dne 23. okto-
bra 1922. dosegel v Rimu sporazum za iz-
vršitev rapalske pogodbe ter se je dolo-
čila kompetenca paritetne komisije. Nalo-
ga komisije je bila v glavnem da organi-
zira reško državo na temelju čl. IV. ra-
palske pogodbe in tu velja odredba o ar-
bitražni predsednika švicarske republike
za slučaj nesporazuma. To je pravna situ-
acija, ki ima veljati v tako znanem re-
škem vprašanju in ki ima to prednost,
da je za našo državo stvar jasna in dolo-
čena. Zalibog pa je vse, kar se je v re-
škem vprašanju zgodilo v zadnjem času,
v absolutnem protislovju s to pravno situ-
acijo ter v ogromno škodo za interese ne-
odvisne reške države in za interese kra-
ljevine SHS. Paritetna komisija se je raz-
stala, ker ji ni bilo mogoče izvršiti po-
sle vsled pretiranih zahtev kraljevine Italije,
ki namerava direktno ali indirektno po-
gaziti jasne odredbe rapalske pogodbe.
Nasproti taki taktiki delegatov in kralje-
vine Italije se žal ne more konstatirati
energična in konsistentna politika niti pri
naših delegatih, niti pri naši vladi. V mo-
mentu, ko se je naša vlada nahajala na
razpotju, ali naj zahteva arbitražo pre-
sednika švicarskega predsednika, kar bi
bilo v soglasju s pravnimi predpisi in
pojmi mednarodnega prava in vsled če-
sar se je verjetno tudi registrirala rapal-
ska pogodba pri Zvezi narodov, ali pa
naj, zapustivši ta sigurni pravni teren,
gre ponovno na politično polje z mučnimi
in dolgi pogajanj z vlado kraljevine
Italije, — se je pripetil na Reki dogodek,
ki ima namen, da uniči naš pravni polo-
žaj in ga oteži z direktnimi političnimi po-
gajanj. Vlada kraljevine Italije je z eno-
stavnim aktom in ne da bi bila popreje

obvestila našo vlado, postavila dne
17. t. m. za vrhovnega administrativnega
in vojnega upravnika neodvisne reške
države italijanskega senatorja in generala
g. Giardinija ter na ta način prevzela v
svoje roke celokupne življenje reške
države, kar v svojih posledicah pomenja
akt popolne okupacije.

Z ozirom na vse to vlagamo nastopno
interpelacijo na ministrskega predsednika
in zastopnika ministra za zunanje zadeve:

1.) Ali smatra kraljeva vlada, da je
prevzete celokupnega državnega življenja
Reke v roke italijanske vlade kršitev ra-
palske pogodbe in ostalih sporazumov,
zaključenih v zvezi s to pogodbo in kaj
misli storiti, da se to kršenje odstrani?

2.) Ali registriranje rapalske pogodbe
pri Zvezi narodov pomeni namen kr. vla-
de, da ostane na pravnem terenu in izvr-
šuje politiko stroge in točne izvršitve
mednarodnih pogodb, za kar se je v osta-
lem obvezala s svojimi deklaracijami v
skupščini.

3.) Ali so točne vesti, po katerih ka-
že vlada gotovost, da hoče preko tega
jasnega kršenja rapalske pogodbe sto-
piti v pogajanja glede nekakega novega
predloga, kaj namerava storiti vlada, da
se v tem pogledu zagotovi izvršitev te
arbitraže, ki je nedvomno eno od naj-
zanesljivejših sredstev, da se naš spor
z Italijo reši na pravni podlagi?

4.) Ako so točne vesti, objavljene v
inozemskih listih, da je Italija priznava-
joč veljavnost rapalske pogodbe, v na-
čelu in v vsakem slučaju v naprej od-
klonila arbitražo, predvideno v tej po-
godbi, kaj namerava storiti vlada, da
se v tem pogledu zagotovi izvršitev te
arbitraže, ki je nedvomno eno od naj-
zanesljivejših sredstev, da se naš spor
z Italijo reši na pravni podlagi?

5.) Kakšen je naš mednarodni položaj
v tem vprašanju in kaj je storila vlada,
da nam zagotovi potrebne simpatije in
podporo pri naših prijateljih in zave-
znikih?

6.) Ali ima vlada namen, da opusti
dosedanje metodo nejasnega kolebanja
in zapiranja oči pred nepopolnimi de-
jstvi ter da potom parlamenta obvesti
narod o vseh detaljih tega vprašanja, ki
tako globoko zadira v interese naše dr-
žave?

Na temelju čl. 72. pravilnika nam je
čast predlagati, da se tej interpelaciji
prizna prvenstvo. — (Slede podpisi.)

Vlada v zagači radi zunanje-političnega poraza

Beograd, 19. septembra. r. Razgovo-
ri med Rimom in Beogradom se nadalju-
jejo. Cilj teh razgovorov je, da se naši
vladi omogoči orijentacija in teren za
nadaljnja pogajanja z Italijo. Zato se ime-
novanje generala Giardinija v vladnih
krogih se smatra kot kršenje rapalske
pogodbe. Prej bi se moglo reči, da v tem
momentu velja izrek: „Roma locuta cau-
sa finita“. Po vseh znakih se je naša
vlada pomirila s tem, da je izgubila bor-
bo za neodvisnost reške države. Sedaj
samo išče način, kako bi dosegla, da Ita-
lija, izvrši svojo obljubo ter nam od-
stopi vse pravice na Baroš in Delto. Pa
tudi v tem je videti, da nima dovolj od-
ločnosti, ker je očito, da v vladi prevla-
duje mišljenje, da nam bo Italija odsto-
pila Delto in Baroš potem, ko se bodo

nadaljevali prijateljski razgovori. V tem
smislu bo Pašić odgovoril Mussoliniju na
njegovo pismo, ter bo predlagal sesta-
nek v Opatiji. Ta sestanek bi bil potre-
ben tudi radi tega, da se na njem izme-
njajo misli o posetu našega kralja v Ri-
mu in o protiposetu Vittoria Emanuela v
Beogradu. — S strani opozicije pa se
pripravljajo vsi mogoči koraki, da se
vlada obtoži pred skupščino radi neuspe-
ha v reškem vprašanju in radi njenega
pasivnega zadržanja po okupaciji Reke,
a od vladine strani se uporno širijo raz-
ne razlage, ki pa ne morejo prikriti dej-
stva, da smo utrpeli nov občuten diplo-
matski poraz, in to vsled popolne pasiv-
nosti naše vlade, ki niti Sforzinega pisma
ni registrirala pri Zvezi narodov.

Ministrski svet

Beograd, 19. septembra. p. Na dana-
šnji seji ministrskega sveta sta referirala
ministra Janković in Koljić, da je vpraša-
nje solunske cone rešeno v za nas ugod-
nem smislu. Janković je dalje poročal o
seji sekcije zakonodajnega odbora, ki je
razpravljala o zakonskem načrtu za žele-
zniško celokupno oseboje. Finančni mini-
ster je pristal na predlog, da dobi pro-
metno oseboje za 20 odst. višje prejemke
kot administrativno uradništvo. Razven
tega dobi prometno oseboje že po 25 let-
ih službe polno penzijo.

Vlada je nato sklenila, da se imajo kon-
vencije o solunski coni predložiti narod-
ni skupščini v ratifikacijo. Istočasno bo
Orčija podpisala sporazum.

Notranji minister Vujičić je poročal o
stanju na bolgarski meji. Tekom dana-
šnjega dne ni prišlo do incidentov. Prebi-
valstvo celokupne Južne Srbije se orga-
nizira za boj proti napadajočim bolgar-
skim komitams. Samoozbramba je pri-
vedno se ponavljajočih vpadih bolgar-
skih tolp ob meji neizogibna.

Dr. Perić je poročal o razgovorih z

Beograd, 19. septembra. p. V diplo-
matskih krogih se mnogo govori o tem,
da bo tekotom prihodnjega meseca Pašić
obiskal Mussolinija v Rimu. Politčariji
z vladine strani zatrjujejo, da bodo vse
sporne točke med našo državo in Italijo
v kratkem definitivno urejene. Iz vladnih
krogov se celo čuje, da bo naš kralj po-
toval še letos v Rim, da oficijelno poseti
laškega kralja, ki mu bo obisk vrnil v
Beogradu. Baj se že vrše za to potre-
ne priprave.

Rimom, o katerih se pa glasom njegovih
izjav, podanih zastopnikom tiska, ne mo-
re zabeležiti ničesar novega.

PAŠIĆ KONFERIRA Z VOJNIM MINISTROM.

Beograd, 19. septembra. p. Danes je
imel min. predsednik Pašić daljšo konfe-
renco z vojnimi ministrom Pešićem o obo-
roževanju vojske.

ZUNANJI MINISTER NA POVRATKU.

Beograd, 19. septembra. p. Ministr-
stvo zunanjih del je dobilo iz Zeneve po-
ročilo, da se vrne dr. Ninčić v soboto
22. t. m. v Beograd.

Baldwin v Parizu

Pariz, 19. septembra. s. Na današnjem
razgovoru med Baldwinom in Poincare-
jem, ki se ga je udeležil tudi državni taj-
nik v angleškem zunanjem ministrstvu
sir William Tyrrell, je izjavil francoski
ministrski predsednik, da zahteva kot
predpogoj za ureditev reparacijskega pro-
blema formalno uklenjenje pasivnega od-
pora v zasedenem ozenlju. Ko bo Nem-
čija ugodila tej zahtevi, bo Francija z
največjo dobrohotnostjo preudarila njene
predloge.

Pariz, 19. septembra. s. Baldwin in Po-
incare sta posetila danes angleškega po-
slnika lorda Greweja. Po obedu sta ime-
la daljši razgovor, o katerega vsebini je
izšel uradni komunik, ki pravi, da sta
porabila oba državnika priliko, da raz-
motrivata o splošnem položaju. Ni bilo
pričakovati, da bi ugotovila v razmero-
ma kratkem razgovoru končno rešitev
problemov, vendar pa se je dalo ugotovi-
ti, da ne obstojajo med njima nikake
diference in bosta podvzela vse, da sta-
bilizirata in umirita svetovne razdore. Po
razgovoru je obiskal premijer Baldwin
predsednika Milleranda.

NOVI GOVORI POINCAREJA.

Berlin, 19. septembra. s. Berlinski ve-
černi listi prinašajo zanimivo vest o po-
novni nenaklonjenosti Poincareja napram
Nemčiji v zadnjem nedeljskem govoru,
ki izvira baže z neke demarše s strani an-

gleške in belgijske vlade v Parizu. Oba
vladi sta skupno zahtevali, naj Poincare
ne stavlja Stresemannu pretežkih pogo-
jev in naj se ozira na notranjepolitična
težkoče Nemčije, s katerimi se mora vla-
da boriti. Ker je menil Poincare, da sta
Anglija in Belgija storili ta korak po in-
tervenciji Nemčije, je smatral, da je njego-
vo nezaupanje napram Nemcem popolno-
ma upravičeno. Izkazalo se je, da Nem-
čija glede tega ni nikjer vplivala in o
stvari sploh ni bila informirana. Prihod-
njo nedeljo pripravila Poincare nov go-
vor, v katerem bo znova obravnaval Stre-
semannov govor in podal nekaj pojasnil
k zadnjemu.

ANTANTA IN REŠKO VPRAŠANJE.

London, 19. septembra. j. V tujakšnji
političnih krogih se zatrjuje, da je sesta-
nek med Poincarejem in Baldwinom naj-
večjega pomena in zasluži več zanimanja
kot vsi dosedanj. Oba državnika sta
razpravljala o reparacijskem in jadrans-
kem vprašanju.

Pariz, 19. septembra. j. Francoska
vlada si prizadeva najti za Jugoslavijo
in Italijo sprejemljivo rešitev reškega
problema in sicer, kakor se čuje, po vzgle-
du iz svobodnega mesta Gdanskga. Temps
govori očividno v oficijelnem članku o
tem načrtu in izjavlja, da je Jugoslavija
že pristala na to rešitev. Na Quai d'Or-
sayu o tem ničesar ne vedo.

Jugoslavija in Bolgarska

Beograd, 19. septembra. r. Po poro-
čilih iz Pariza in Londona, sta Angli-
ja in Francija danes odgovorili Bol-
garski na njeno protestno noto radi
ultimata naše kraljevine. Obe vladi sta
odgovorili, da mora Bolgarska zado-
stati vsem obveznostim mirovne po-
godbe, ki jo je sklenila s sosednimi
državami, te pa imajo popolno pravo,
da se organizirajo za zaščito svojih
mej pred vpadi razbojniških tolp, ka-
kor to določa mirovna pogodba. Do-
znava se, da je ta odgovor napravil
v sifijskih političnih krogih porazen
vtis, ki še bolj potencira resni polo-
žaj. Dalje se doznava, da člani Male
antante popolnoma odobravajo korak
naše vlade kot popolnoma umesten.

Ženeva, 19. septembra. j. Iz Beogra-
da in Sofije došle vesti o nekem jugoslo-
vanskem ultimatu v Sofiji so vzbudile v
krogih Male antante pri Zvezi narodov
splošno vznemirjenje. Kakor zatrjujejo v
tukajšnjih jugoslovanskih krogih, so vse
vesti zelo pretirane. Zunanji minister dr.
Ninčić je bil radi rešitve važnih političnih
vprašanj odpoklican v Beograd. Bolgar-
ski krogi odločno zanikujejo, da bi se bi-
lo uvažalo orožje in izjavljajo, da bo bol-
garska vlada pomagala preganjati obo-
rožene tolpe ob mejah.

Praga, 19. septembra. j. Praški poslani-
k Mihaličev je med drugim izjavil Va-
šemupisniku, da se bodo razgovori
med Bolgarijo in Jugoslavijo zopet pričeli
dne 1. oktobra in tvorili nadaljevanje
niške konference.

ITALIJANSKI PREDLOG GLEDE REKE

Beograd, 19. septembra. s. „Politika“
javlja, da obsega Mussolinijev predlog
sledede točke:

1.) Delta in Baroš pripadeta Jugosla-
viji, dočim ostane ostalo reško ozemlje
Italiji;

2.) Jugoslavija dovoli, da se zveže
Reka z dvema koridorjema z Italijo in

3.) kot odškodnino daje Italija prosto
uporabo reške luke za 99 let.

Rim, 19. septembra. j. „Popolo d'
Italia“ ne demintira vesti o skorajš-
njem sestanku med Mussolinijem in
Pašićem. Zatrjuje se celo, da je konfe-
renca predvidena za prve dni okto-
bra. Vršila naj bi se v Benetkah ali
Ali. Pogajanj bi se udeležila tudi zu-
nanji minister Ninčić in senator Quar-
tieri.

SPOROČILO ROJSTVA PRESTO-LONASLEDNIKA NARODNI SKUPŠČINI.

Beograd, 19. septembra. p. Na jutri-
šnji otvoritveni seji skupščine bo njen
predsednik Ljuba Jovanović pred dnevnim
redom obvestil zastopnike naroda
oficijelno o rojstvu naslednika.

GRŠKO OPRAVICILO.

Atene, 19. septembra. s. Včeraj se je
grški vojni minister po nalogu poslani-
ške konference opravičil na italijanskem
francoskem in angleškem poslanstvu
glede umora italijanske misije. Trupla
umorjenih so bila včeraj v Prevesi vkr-
cana. Divizija pehote in neka torpedov-
ka so jim izkazale vojaške časti. Med-
zavezniška komisija je prispela v Janji-
no in pričela z delom.

Zopet poskušen atentat v Trbovljah

Po pošti poslana peklenka stroja.

Trbovlje, 19. septembra. Pred dvema
dnevoma je ravnatelj trboveljskega
rudnika gosp. Pauer dobil iz Ljubljane
poštno pošiljatev, označeno kot paket
tiskovin ter opremljeno z žigom „In-
ženjerskega skladišča“ v Ljubljani.
Pošiljatev je obstojala iz trdega za-
boja, zavitega v paketni papir. Rav-
natelju se je pošiljatev zdela sicer
sumljiva, vendar jo je nekoliko od-
prl. Raztrgal je namreč papir in videl,
da štrli iz zaboja žica. Nato je zaboj
docela odprl. V njem se je nahajal ta-
kovzani peklenki stroj, napolnjen s
400 g dinamita! Le slučaju se je za-
hvaliti, da peklenki stroj ni eksplo-
diral. Žica, ki je štrlela iz zaboja, je
bila z omotom tako zvezana, da bi
bila pri odpiranju udarila na priprav-
ljeno kapsulo in vžgala vžigalnik. Ta
vžigalnik pa se je očividno pokvaril,
sicer bi bilo razneslo i ravnatelja i
celo stanovanje. Takoj, ko je ravnatelj
konstatiral, za kaj gre, je obvestil
orožništvo, obenem pa vse revirje in
ravnatelje rudnikov v Zagorju, Hrast-
niku, Laškem in Rajhenburgu. Njego-
vo svarilo je v Hrastnik prišlo pravo-
časno. Tamkajšnji rudniški ravnatelj
gosp. Drole je baš ta hip dobil enako
pošiljatev ter jo hotel odpreti. V sled
svarila iz Trbovelj pa paketa ni odprl,
marveč ga je izročil orožnikom. Tudi
v tem paketu se je nahajal enak pe-
klenki stroj. Oblasti so bile takoj ob-
veščene. Preiskava se vrši v Trbov-
ljah in v Ljubljani, odkoder sta bila
paketa poslana. Štampilja „Inženjer-
skega skladišča“ je bila očividno svo-
ječasno ukradena in je stara, ker to
skladišče v Ljubljani več ne eksistira.
Nadaljnjo preiskavo v Ljubljani vodi
policeja. Izgleda, da se za ta poskuše-
ni atentat skrivajo tajni aranžerji
pravkar končanega trboveljskega
štrajka.

Inozemske borze

19. septembra:
CURIH: Berlin 0.000003; New-York
566.60; London 23.70; Pariz 30.05; Milan
25.05; Bukarešta 2.60; Beograd 6.10; So-
fija 5.35; Varšava 0.0020; Dunaj 0.0080.
DUNAJ: Devize: Beograd 763.767; Ber-
lin 0.255 do 0.275 (za 1000 mark); Bu-
dimpešta 3.75 do 3.85; Bukarešta 318 do
320; London 321.000 do 322.000; Milan
3124 do 3136; New-York 70.935 do 71.185;
Sofija 662 do 666; Varšava 0.255 do 0.235;
Curih 12.505 do 12.555; valute: dolarji
70.500 do 70.900; levi 640 do 648; nem-
ške marke 0.25 do 0.30; funti 319.200 do
320.900; francoski franki 4085 do 4115;
lire 3100 do 3120; dinarji 754 do 760;
poljske marke 0.22 do 0.24; leji 310 do
314; švicarski franki 12.390 do 12.470;
češke krome 2107 do 2123; madžarske
krome 2.30 do 2.50.
BERLIN: Dunaj 8553.60; Milan 8.039.850;
Praga 5.446.350; Pariz 10.773.790; London
822.937.500; New-York 181.525.000; Curih
31.920.000; Beograd 1.943.125.
NEWYORK: London 453.50, Pariz
448.75, Berlin 0.000054, Curih 30.31, Pra-
ga 300, Dunaj 0.14125, Budimpešta 0.56,
Bukarešta 46.50, Beograd 108.

Notranja borba v Bolgariji

Borbo med vlado in komunisti, ki se vrši sedaj v Bolgariji, je bilo jako lahko predvideti. Predstavlja naravno stopnjo notranjega političnega razvoja od padca Stambolijskega dalje.

Ko je meščanska koalicija zmaga la pomočjo vojaštva in komitejev — makedonstvujuščih, je bila njena prva težnja, da obvlada zemljoradnike. To se ji je posrečilo razmeroma lahko; pometala je v ječe njene glavne voditelje, le maloštevilnim se je posrečilo uiti v inozemstvo.

Medtem so se pričele pojavljati težkoče v vladi sami, ki je predstavljala le koalicijo med precej različnimi skupinami in strankami, ki jih je združil le skupni odpor zoper režim Stambolijskega. Vlada je smatrala za potrebno, da nasloni svojo oblast vendarle na ljudstvo — na njega pristane; začela se je pripravljati na volitve, ki naj obnovijo parlamentarni režim v državi.

Toda jasno je, da more vlada, ki je prišla do oblasti potom nasilnega prevrata, akceptirati volitve le tedaj, ako ji je zmaga v volitvah v naprej sigurna. Cankova vlada je šla smotreno na delo, da doseže tudi ta cilj.

Prvi korak k temu je bila fuzija razcepljenih meščanskih strank, ki naj gredo v volitve kot enotna politična skupina in si pribori večino. Fuzija se je naposled posrečila, dasi šele po dolgotrajnih pogajanjih in velikih težkočah.

Drugi korak je bil onemogočenje obnovitve parlamentarnega zastopstva zemljoradniške stranke. Najpreje je vlada prisilila domače zemljoradniške reprezentante, da so se javno odrekli onih voditeljev in članov stranke, ki so se rekli v inozemstvo in skušali od tam nadaljevati agrarno borbo. Paralelno s tem gre akcija, da se ti strankini eksponenti v inozemstvu enostavno pobijejo; kot prvi je padel v Prazi Daskalov, najposobnejši. Dalje pa je vlada kljub temu prepovedala zemljoradnikom, nastopati kot politična stranka; samostojna udeležba na volitvah jim je tedaj onemogočena.

Preostalo je še edini nasprotnik, komunisti. Ta pa je postal tem opasnejši, ker so zemljoradniki, uvidevši, da jim je samostojni nastop onemogočen, prebajali v komunistične vrste. Komunistično vodstvo pa je šlo samo smotreno na delo s ciljem, da zbere pod svojimi zastavami kmete in z njih pomočjo zmaga meščansko vlado. Za predstojajoče volitve se je tedaj obetal položaj, za vlado skrajno opasen; saj sta zbrali zemljoradniška in komunistična stranka pri poslednjih volitvah vsaj tri četrtine glasov na svoje liste.

Bilo je tedaj pričakovati za gotovo, da Cankova vlada takega političnega razvoja ne bo pripustila, marveč da bo skušala čim prej razbiti tudi komunistično stranko. Ta udarec zoper komuniste je vlada izvršila baš te dni. Da bi bili začeli revolucionarno borbo komunisti, ni sicer izključeno, a vendar v dani situaciji jako malo verjetno. V vsakem slučaju pa je jasno, da je komunistična akcija vladi dobrodošla prilika, da razbije komuniste. S tem bi bil uničen zadnji nasprotnik, ki prihaja za Cankovo vlado še v poštev; po tej zmagi, ako se doseže, ji je gospodstvo v državi zasigurano.

K likvidaciji koncerna Jadranske banke

Iz Beograda se nam piše: Komunistično ministrstvo trgovine in industrije o stanju »Jadranske banke« je široke kroge opozoril na neprimernost tega zavoda. Čisto nekaj nenavadnega je, da se za revizijo gospodarskega zavoda zove vlada kot taka. Ako tu vprašam po vzrokih tega čudnega pojava, se vsakdo nasmehne pomembno in pravi: »E, kaj bočemo, nekaj mora stranka storiti za partijske podpornike«. In ko opozoriš na moralno odgovornost, ki jo s tem prevzema vlada, se znova nasmehne, češ: »Pa čitajte. Če znate čitati, ste razumeli. Kdor pa tega ne zna, ne zasluži obzira.« In res, komuniste je za banko tako žalosten, da bi ga boljše popolnoma zamolčala.

Komuniste piše, da so glasovi po novih in anonimnih pismih »deloma« pretirani, dalje da so »deloma« celo neresnični in tendenciozni. Kateri so ti glasovi, ne pove. Tudi pravi komuniste, da je ministrstvo pač odredilo pregled banke, a pravi ogled se bo izvršil šele preko »Narodne banke«.

Celi komuniste nič ne ovrača trditve vse javnosti, da so bili jugoslovanski delničarji »Jadranske« v Trstu, enostavno osleparjeni za svoj imetek. Ne zavrača trditve, da sta glavna krivca tržske nesreče gg. Bogdanović in Kamenarović. Ne pojasnjuje, kako more biti ravnatelj Jadranske banke človek, ki stoji pod sodno obtožbo radi velikanske sleparije in proti kojemu je banka sama prijavila odškodninski zahtevek kot zasebna udeleženka. Ne pojasnjuje, kaj bo z glavnic, ki jo ima v Trstu beograjska »Jadranska banka« in kdo bo plačal dolg 19 milijonov lir, ki ga tržaški zavod dolguje beograjski »Jadranski«. Ne pojasnjuje, zakaj je morala prodati ta banka udeležbo na raznih industrijah Nemcem in se umakniti iz Pivovarne v Sarajevu.

Po poizvedbi pri »Narodni banki« tam o reviziji »Jadranske banke« ni nič točnega znano. Pač pa se je od zunanje

strani »Jadranski banki« svetovalo, naj prosti »Narodno banko« za potrdilo, da je vse menične zapadlosti pravčasno plačevala. Tega potrdila pa »Jadranski« »Narodna banka« ne bi mogla dati, ker je nasprotno resnica, zato se je umaknila na drugo polje.

Tu povdarja »Jadranska banka« neprestano svoje zasluge za radikalno stranko v Sloveniji. Ona da je ustanovila in vzdržuje list in plačuje ves personal in sploh krije vse izdatke stranke. Zato zahteva, naj se ji pomaga preko krize z nadaljnjim naložbo denarja iz Čekovnega urada in državnih virov. Previdnejši krogi svare vladne kroge, naj pazijo, da te vloge ne poldrže po usodi »Balkanske banke« v Zagrebu in »Jadranske« v Trstu.

»Jadranska« napram temu opozarja, da je radi svojega nesebičnega dela za radikalstvo izgubila več sto milijonov vlog, ki naj se ji jih pomaga vsaj v nekoliko nadomestiti. Sicer preti, da likvidira že zadnje tri industrije, ki so ji ostale.

Z napetostjo lahko pričakujemo potek teh dogodkov. Menda se ni bilo slučaj, da bi se denarni zavod na tako nepričakovani in poguben način obesil na vleklo politični stranki, ki bolj in bolj čuti, da ji je vsled slabega gospodarstva balast in da ga lahko vsak dan bacne v prepad.

Agenti »Jadranske« jadikujejo in moledujejo okrog vlade. Še vsak, ki se je na to pomoč zanašal, je propadel... O stvari Vam bomo še poročali.

Dodatno k temu se nam še piše: V »Slov. Narodu« kot inserat št. 10.000 objavlja »Jadranska banka«, da je res vse udeležbe na železni industriji izročila družbi »Greinitz«. Trdi pa, da ima v koncernu večino potom večinskega sindikata. To je precej zavito povedano. V resnici se nahaja velika večina delnic Greinitza v rokah grupe Wutte, ki je na ta način gospodar vseh teh podjetij. Če je en del Wuttejevih delnic v sindikatu z domačimi delnicami, kjer so domačini vrhu tega Strohmanni, to nič ne spremeni na dejstvu, da je Greinitz in ves koncern po zelo pretežni večini danes nemški.

Politične beležke

»Nova pota demokratov.« Blejska izjava dr. Zerjave o dekoncentraciji državne uprave in provedbi samouprave v okviru ustave navajajo »Slovenca«, da trdi, da je JDS krenila na nova pota. Resnica pa je, da JDS že pet let pridiguje samoupravo in najdalekosežnejšo dekoncentracijo v okviru državnega jedinstva. Centralistične uredbe je izdajala vlada g. Protiča in vse, kar je v tej državi centralističnega, je podpisal dr. Korošec. Decentralistični zakon o upravnih sodnih zlasti pa o oblastih in obsezi kompetencij velikih županov in oblastnih saborov pa so izdelali demokrati. Državopravna histerija SLS zaprečuje nastop dekoncentracije v popolni meri. Spametujte se in pustite državo-pravne kaprice!

»Straža«, »Domoljub« in »Kmetijski list« v bratski slogi napadajo dr. Zerjave. Vsem trem so odgovorili uredniki narodni poslanec, vsled česar ti listi spadajo med revolverske novine, ki križajo, a niso sposobni ukrasti nikomur časti. Dokler ti listi ne izmenjajo odgovornih urednikov, lahko robne kakor hočejo: za pošteno javnost ne obstoje. Pri klerikalcih smo tega vajeni. Jezuitizem je kradel čast in se skrivaj pred odgovornostjo od nekdaj. A da je bivša SKS, sedaj Zemljoradniška stranka tako nedostojna tega nismo pričakovali.

Kakor za lanski sneg, tako malo ima SLS odgovornosti za homogeno radikalno vlado, tako piše »Domoljub«, ki je sploh dobil nalog, zabavljati čez vlado, ker ga v Beogradu nihče ne čita. Niti prsta ni imela SLS zraven pri ustanovitvi te vlade, tako se laže ta stranka ljudstvu. Javnost pa ve, da je to vlado izsila SLS in se s tem hvalila v svojih listih in na javnih shodih. Ali ni to sramota, da si upa stranka tako lagati lastnim pristašem. Vsekako je postala SLS zadnji čas tako vroče pod petami, da v vstopom v vlado ne bo šlo. Ostanje pač še naprej tiha družba. Lepo je tudi gledati, kako »Domoljub« piše, da 21 poslanec ni nič proti 292. 21 poslancev ne more nič opraviti, pravi »Domoljub«. Za to SLS ni — odgovorna. Pred par meseci se je govorilo drugače: »Mi, SLS sami in mi sami!« Baharija je bila že smešna. Zdaj pa »Domoljub« prizna sam, da teh 21 možakov ne zmore nič. Prav pozno prihaja spoznanje, da so se Slovenci slabili sami, ko so svoje zastopstvo izročili SLS.

Radičevi uspehi v Londonu se očitujejo v njegovih obširnih epistolah, v katerih se počasi premlevajo njegovi sestanki z anonimnimi angleškimi veličanami in izrezki poudelnih londonskih listov, ki vršijo svojo reportersko dolžnost tulintam tudi Radičevi pojavi. In ga včasih ludomušno potegnejo. Tako n. pr. »Daily News« (kakor Radič sam navaja v svojem šestem pismu) pravi, da se Radič ravna po kitajski filozofiji in da v sedanjem evropskem meteuju Hrvti najbrž ne bodo dosegli svoje republike, pač pa utegne Radičeva mirotočna politika v splošnem prinesiti rešitev »nesrečnim« državam Balkana in cele Srednje Evrope... Medtem je iz Londona dospelo že tudi osino in deveto pismo. Tako javlja »Hrvat«, toda federalistični listi se tokrat za čudo ne žurijo z objavo. Gotovo je obe pismi težko dešifrirati in — parirati.

DARUJTE ZA CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

Po svetu

Rumunski kraljevi par je odgodil svoje potovanje v Rim na prihodnje leto. Kakor znano, je bilo prej določeno, da pride v Italijo letos meseca oktobra.

Poskus samomora pri sinu bivšega turškega sultana. Turki prino Abdul Rahim, sedaj 39 let star, si je tedni izstrelil v glavo kroglo iz samokresa, v namenu, da se usmrti.

Slika italijanskega generala Giardinija, reškega guvernerja, katere reprodukcijo so priobčili razni italijanski listi, nam kaže osebo, ki je v obraz zelo podobna v Sarajevu ustreljenemu Francu Ferdinandu d'Este.

Smrt bivšega načelnika grške vlade. Iz Aten poročajo, da je dne 18. septembra umrl Dragumis, bivši ministrski predsednik Grške.

Tokio ostane japonska prestolnica. Japonsko notranje ministrstvo in magistrat v Tokiu se bavita z novim regularskim načrtom japonske prestolnice. Vlada je demantirala vesti, da se glavno mesto premesti. Po zadnjih glasovih imajo potresni brezdomeci dovolj brane, manjka pa jim material za zidanje, obleka, perilo in zdravila.

Usoda tujih konzulatov v japonskem potresu. Med žrtvami japonskega potresa v Tokiu se po uradnih izjavah japonske vlade nahajajo: generalni konzul Amerike in Francije, vicekonzul Velike Britanije ter tajnik nemškega konzulata. Neljestnost vlada glede usode zastopnikov Rusije, Holandije, Danske in Portugalske. Tudi o osebu švedskega konzulata ni zanesljivih poročil. Vse konzularne zgradbe, izvenšči italijansko palačo, so porušene.

»Jutro« novi senzacionalni roman „LUCIFER“ prične izhajati sredi prihodnjega tedna.

Prosveta

Gostovanje g. Vlad. Elskega kot Hamlet. Kakor jesenski vihar, ki trga liste z drevja, jih odnaša in meče v luže in blato, je planila boljševeška revolucija na rusko umetnost: oplenila je Rusijo najboljših duhov, jih zamorila, raznesla in raztepla po vsem svetu ter celo največje talente vrgla v bedo in obup. Le tej nesreči se zahvaljujemo Slovenci, da spoznavamo rusko dramsko, pevsko in plesno umetnost. Z ruskega bujnovzraslega drevesa Talije priletevajo tudi v Ljubljano brutalno odtrgani listi: sinoči smo gledali g. Elskega, ki je bil še nedavno ugleden ruski umetnik, a je zdaj begunec, ves izbičen in slaboten po najgroznejših doživljajih, obupaneč, ki si je rešil golo življenje in bolno ženo. Ne več mlad, se mora boriti za obstanek dveh bitij in začenjati znova. Pokazal nam je svojega Hamleta. Kajpada se mu po tolikih katastrofah, bolehnemu, živčno uničenemu in obupnih skrbih polnemu, ne igra tako, kakor doma. Nastopiti med tujim ansamblom, ki govori drug jezik in pod izpremenjeno režijo, je silno težka naloga. Lepo je, da je naša publika gledališče skoraj popolnoma zasedla in s tem ter z živahnim ploskanjem dokazala vnovič, da čuti z usodo ruskega brata. Gosp. Vladimir Elskij je misleč in globoko čuteč umetnik, igravec velike rutine, simpatičen realist, ki govori stibe čudovito naravno ter prinaša zlasti ironična in elična mesta s pravo aristokratsko eleganco. Dasi za naš okus nekoliko preveč agira ter se mu ponavljajo geste na viš (kar vse pripišemo lahko na hitrico, s katero je nastopil in na neljubno nervoznost pred novo publiko ter sredi novih tovarišev), dasi njegov organ daleko ni več grmeč in zveneč, nego je — po besedah kraljičin — podoben ubitemu zvonu, moramo priznati, da je njegov »Hamlet« vsega spoštovanja vredna kreacija, ki je ostavila resnoben umetniški vtisk. O ostalih igralcih ne bomo govorili. Nov je bil Gildenstein g. M. Skrbinka, ki govori vere gladko, logično in neprisljčno. Dvorniki in dvornice so klavirna družba; preproge v kraljevski dvorani raztrgane cunjice. Glasba g. Balatke je izvrstna in učinkuje prav harmonično.

Orjuna Vič-Glince praznuje v nedeljo dne 23. septembra razvitje svojega društvenega praporja. Razvitje se bo vršilo ob 3. uri popoldne pred sokolskim domom na Viču, v slučaju neugodnega vremena pa v dvorani sokolskega doma, kjer se bo po razvitju vršila velika ljudska veselica s plesom, kupleti, komičnimi nastopi itd. Razvitja se udeležijo skoraj vse podeželske organizacije. Ljubljanska in škenska organizacija se zbere ob 2. uri popoldne pred Narodnim domom, odkoder odkoraka na zbirališče gostov pred Slamičevim restavracijo na Glinčah, kjer jih pričakujejo domači člani in članice, za katere je udeležitev razvitja prapora strogo obvezna.

Plesni tečaj Slovenskega trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani se začne začetkom meseca oktobra t. l. Prijave se sprejemajo še do 22. septembra v društveni pisarni Gradišče 17, I. nadst. od 9. do 12. in od 3. do 7. ure zvečer. — Odbor.

Šah

Mednarodni šahovski turnir v Trstu je končal s sledečim rezultatom:

Johnner (Holandec) — prvo darilo z 9 1/2 točkami;
Canal (Peru) — drugo darilo z 8 1/2 točkami;
Yates (Anglež) — tretje darilo z 7 1/2 točkami;
Roselli (prvak Italije) — četrto darilo s 6 1/2 točkami.

Peto mesto si delita jugoslovanski mojster Ljudevit Astaloš, profesor v Sarajevu z znanim nemškim šah. mojstrom Norimberžanom dr. Tarraschem.

Slede kot 6. Saliz, 7. Miliani in Cancellieri, 9. Vecsey s 8 1/2 točkami, a kot zadnja Singer in Marotti (bivši prvak Italije) s 2 točkama.

Izredni občni zbor »Ljubljanskega šahovskega kluba« v Ljubljani se vrši v soboto, 29. septembra t. l. točno ob pol osmih zvečer v klubovem lokalu v »Narodni kavarni«, s sledečim dnevnim redom: 1.) Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in knjižničarja, 2.) Revizijsko poročilo in podelitev absolutorija staremu odboru, 3.) Volitev novega odbora, 4.) Predlogi članov in 5.) raznoterosti. — V slučaju nesplečnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor s istim dnevnim redom in neoziraje se na število udeležencev. Dostop k občnemu zboru imajo klubovi člani in po njih vpeljani prijatelji šahovskega kluba. Člane se opozarja, da imajo pravico postaviti predloge, voliti ter voljeni biti na občnem zboru izključno le oni, ki se izkažejo s člansko legitimacijo in ki so plačali članarino vsaj do konca septembra t. l. Ker je ta občni zbor velike važnosti za Ljubljanski šahovski klub, se želi in pričakuje čim največje udeležbe. — Predsednik.

Dopisi

SKOFJA LOKA. Pritožbe, ki se dan za dnem čujejo pri nas zoper gospodarstvo našega občinskega odbora, so gotovo v vsakem oziru umestne in povsem upravičene. Treba je torej, da posvetimo občinskim zadevam malo več pozornosti kakor doslej. V boljše razumevanje našega položaja naj navedemo dejstvo, da obstoji celotni občinski odbor iz 24 mož, od katerih pripadajo: 12 SLS, 9 JDS, 2 komunisti, oziroma socialisti in 1 NSS. Vsi ti mošeje so združeni v 2 kluba. V klubu SLS se nahaja 12 klerikalcev in 2 komunisti; ostalih 10 odbornikov tvori klub JDS. Na člana NSS, ki je sicer prvo forma v klubu JDS ni mnogo računati, ker v zadnjem času k sejam niti ne prihaja več. Odborniki JDS so tedaj v manjšini. Takoj v početku svojega delovanja so že podali izjavo, da bodo natančno kontrolirali sklepe večine, njihovo delovanje podvrgli strogi ali pravični kritiki, a da nikakor ne bodo nasprotovali sklepom, ki so za naše mesto koristni. Večina si mora biti svesta, da je dolžna iniciativno posesti v celo delovanje občine in upravljati njeno premoženje kolikor najbolje ve in zna. Zato je ona tudi odgovorna. In kaj je storila v dobrih 2 letih, odkar je izvoljena? Na to bo morala odgovorjati, če prej ne takrat, ko bo pozivala zopet mestne volice, naj si izvolijo te ali pa boljše odbornike kakor so današnji. Odborniki JDS so s kritiko in nasveti posegli v gospodarstvo, večina pa, ki ima občinske vajeti v rokah, dela po svoje. Toliko večja je njena odgovornost. — Odboru našo stare »Narodne žitnice« se je zdelo potrebno sklicati na dan 20. septembra ob pol 9. uri zvečer v mali dvorani tukajšnjega sokolskega doma izredni občni zbor, na kojem naj bi se razpravljalo o vprašanju event. razpusta društva. Mnenja o tem so deljena. Eni trde in to zlasti starmejši, da bi bil tak sklep prezgoden in žele, da društvo, ki je bilo ustanovljeno že leta 1862, torej pred 61 leti, deluje še nadalje na kulturnem in narodnem polju, kjer bilježi lepe uspehe. Zato hočejo preprečiti razpust častiljive »Narodne žitnice«, na kojoj so bili Ločani ponosni. Drugi trde, da bi bilo umestno vse delo koncentrirati drugod. Stvar treba premisliti prav zrelo. Oblike niso vse, delo je glavno. Kar je spalo, se lahko poživijo, društva pa se med sabo lahko podpirajo.

GORJE PRI BLEDU. V nedeljo dne 9. septembra se je vršila pri nas lepa slavnost. Odkrili smo lep spomenik 108 v vojni padlim možem in fantom. Koliko gorja občutijo vdove in sirote, koliko nevest je zgubilo svoje žene. Več družin je izgubilo 2 do 3 sinove in so ostali onemogli starši sami v hiši. Spomenik je postavljen na najlepšem prostoru v Gorjah. Odkritja se je udeležil v zastopstvu kralja polkovnik Bleiweis, govorila pa sta vojni kurat Bozaš in vojni invalid Krušič iz Ljubljane. Kovičarska godba z Jesenic in domači pevski zbor sta sodelovala s pretresljivimi žalostinkami. Mislimo pa, da bi bilo zelo umestno, ako bi po govoru kraljevega zastopnika godba zaigrala državno himno.

JESENICE NA GORENJSKEM. Vodja tukajšnjih radikalov g. Pavlič pravi, da je moral zadnji sam dr. Zerjav priti na Jesenice, da smo proti radikalom, oziroma njemu skovali skromen dopis za »Jutro«, ki da mu je pridobil dosti novih članov. G. Pavlič naj nikar ne kliče na korajžo, ker mu bo hitro zmanjkalo sapa in korajže. Kako se ustvarja jo radikali pri nas, o tem bi znali veliko

povedati zlasti gotovi državni nametniki.

METLIKA. Naši občini se je po nemornem delovanju in iskanju posrečilo dognati pravega krivca, ki razdira in nedovršeno delo napredka. Ime ne vem, kako je pravo, pravi se mu »Pijanec«. Ko je bil prijet, je povedal, kako se počuti nesrečnega, ker ne ve, kdaj je prav zapravil trezen. Kadar je najbolj natrkan, se počuti najbolj treznim, ve pa, da ni povsem trezen in to ga boli. Spanja ni, vedno se mora bati, da bi kdo vzel delež treznosti, ravno, ker ni več siguren. Rečeta so posadili v neko zidnico, kjer lahko uči govoriti škorice ob zorenju grozdja. Nesrečen je, trdi pa, da bo, ko oživi samega sebe — tudi v podoljubljenega človeka, rešen teh muk. Otrok bo trezen in spoznal napako očeta. Odpustil mu bo ter izčistil mestne ceste starega blata. V teh lužljah in mukah živi danes dolgo iskani »pijanec«, prijet ometliške občine ter kaznovan s prognostikom v — zidnico. — Oh, napredek, kako si težak! — Edipus.

PLANINA PRI SEVNICI. Po opravih sem prišel koncem zadnjega tedna na Planino. Širna naša država se je radevala veselega dogodka v naši vladarji hiši. Povsod so plapolale trobojnice, a na Planini je viselo — dvoje zastav in sicer na šoli in pa na cerkvi. Občinska hiša, ki bi morala dajati dober vzgled, baje še zastave nima. Sicer pa je Planina zanimiv kraj. Med 50 hišami je kar 7 gostlin. Tu je korenina, tu naj bi se pričela redukcija.

Porota

Maribor, 19. septembra.

Ruska tragedija v Ljutomeru. — Smrtna obsoda.

Ruski inženir Aleksander Ganasov, uslužben pri gradbeni direkciji v Ljutomeru, je stanoval s svojo 26letno ženo Julijo in tretinim sinčkom Rastislavom ter 46 let starim slugo Vasilijem Černjankom v prvem nadstropju hiše št. 61. Od 15. maja do 6. julija je bil pri njem v stanovanju tudi ruski geometer Grigorij Matašev z rodbino. Dne 6. julija je ostala Ganasova s sinčkom sama doma, ker je odšel njen mož po službenih opravkih v Požarevac. Zvečer, okoli osmih, je bila še pri Mataševih na obisku in jim je rekla pri odhodu, naj ne zaklenejo hišnih vrat, češ da se še vrne. Toda Ganasova se ni več vrnila. Pomoči se je splazil v njeno sobo sluga Černjanko, ki je bil strastno zaljubljen v njo in jo skušal posiliti. Ker pa se Ganasova ni udala pohotnosti, jo je ta kratkomočno zadavil in po zločinu umoril še njenega triletnega sinčka Rastislava. Ganasovo so našli naslednje jutro na tleh ob postelji popolnoma mrtvo, sinček pa je visel ob otroški postelji.

K današnji porotni razpravi je došlo zlasti mnogo Rusov, ki so zaposleni pri gradnji prekmurske železnice v Ljutomeru. Obtoženec Vasilij Černjanko, siv upadel mož, se je zagovarjal s posredovanjem tolmača dr. Juharta. Ostajal je tudi danes pri svojem zagonetnem zagovoru in si izmišljal še nove verzije. Predlagal je razen zaslusnih še novo pričlo Hitrova, s čemer pa se je le še bolj zapletel in zakopal. Bilo je po vsem jasno, da je postala Ganasova soproga z otročjem vred žrtev Černjankove pohotnosti. Obtoženec je bil po slikanju prič skrajno ljubosumen na svojo gospo in je zlasti težko prenašal njeno prijateljsko občevarje z moževim prijateljem inž. Ovčarovim, katerega je še danes dolžil umora, čeprav so priče izkazale njegov alibi. Obtoženec je skušal izigravati tudi družinske spore svojega gospodarja, ki je prišel z ženo včasih navskriž, ker je imela histerične napade in kazala malo umevanja za njegovo skromno blaginjo. Sodna izvedenca zdravnika dr. Heric iz Ljutomeru in dr. Vrecko sta konstatirala, da se je moral boriti usodno noč med umrlo Ganasovo in obtožencem obupen boj na življenje in smrt najprej v postelji, potem pa mu je žrtev najbrž ušla, obtoženec jo je vrgel na tla, pokleknil na njo in jo s tako silo tiščal za ramena, da jo je pri tem z močnim robom njene srajce zadušil. Ganasova se je morala silovito braniti, ker je pri tem opraskala njega in sebe in pri tem okrvavila svojo srajco pod vratom.

Porotniki so soglasno potrdili edine vprašanje hudodelstva umora, nakar je sodni dvor izrekel nad Vasilijem Černjankom smrtno obsodbo na vešalih.

Umor v Kraljeveh

Na cvetno soboto sta posestnikova sli nova Ludovik Lah in Anton Čeh kopali pri posestniku Petru Holcu v Kraljevcih. Ko sta se zvečer vračala domov, sta sprila in pri Borkovem mlinu ločila. Da je pri ločitvi še zagrozil Čehu, »da b čreva v firtahu domov nesel«. Razjaril ni Lah je v resnici stekel hitro domov vzel kuhinjski nož in potem z njim n Borkovem vrtu zaklal Antona Čeha. I so ga našli ljudje šele naslednje jutro ko šli k maši v Sv. Jurji na Ščavnk. Umorjenj Anton Čeh je imel veliko ran v prsih med drugim in tretjim rebrom. Zločinec je zasadil svoji žrtvi nož s tak silo v prsa, da ji je presekalo prsno ko prežrel srčno vrečo in ob srčni žil Smrt je nastopila vsled izkrvavljenj Lah je po aretaciji dolgo tajil svoje d janje, končno pa se je vsled težkih d kazov vendarle udal.

Porotniki so z 10 glasovi potrdili vprašanje hudodelstva umora. Ker je obso nec šele 17 let star, mu je senat prislo 8 let težke jače.

Sokolstvo

Pred jesensko odborovo sejo JSS

Letne sokolske prireditve so pri kraju. Župe so v preteklem poletju priredile svoje zlete, na katerih so po svojih močeh pokazale, v koliko so njih društva izvršila stavljeni jim naloge. Brez večje prireditve je minula letošnja sokolska sezona, kakor je bilo določeno, zato pa so imele župe tem težje breme, ker so morale v lastnem delokrogu izvesti nastope vseh kategorij svojega članstva in naraščaja ter prirediti lastne tekme. Organizacija jugoslovenskega Sokolstva je toliko napredovala, da so vse župe izvzemale dve, ki sta šele v razvoju, izvršile svoje naloge točno in vestno. Uspehi so — kolikor je mogoče — iz poročil, zadovoljivi, v nekaterih župah pa celo jako povoljni. Vsekakor je veliki napredek v tem, da so župe zmogle privrati prirediti tudi tekme svojega naraščaja, in sicer moškega in ženskega. Še razveseljivejše pa je, da so prav naraščajne tekme pokazale lep napredek in da Sokolstvo lahko mirno zre v bodočnost, ker ima tehnično dobro pripravljen kader, iz katerega dobiva svoje članstvo. Naraščajne tekme so v mnogih župah uspele preko pričakovanj. Zanimiva pa bo statistika o letošnjih župnih tekmah in bo pokazala nedostatke in pomanjkljivosti, na drugi strani pa napredek v številu in tehniki. Ta statistika seveda še ni izgotovljena, ker so se zadnje prireditve izvršile šele preteklo nedeljo.

Dne 29. septembra se zberejo zastopniki vseh žup in saveznega starešinstva, da se pogovorijo o preteklem delu in da razmotirajo o bodočih nalogah, ki čakajo jugoslovenske Sokolstvo. Kritika preteklosti in program bodočnosti! Oboje je zanimivo in poučno ter potrebno. Letošnja preskušnja so preble župe dobro, zato bo prihodnje leto naloženo nekaterim hujše delo. Menda so nameravani v letu 1924. trije pokrajinski zleti, in sicer v Zagrebu, Sarajevu in Beogradu. Pokrajinski zleti bodo obvezni za vse sosednje župe, župa pa, ki je na sedežu pokrajinskega zleta, bo imela nalogo samostojno pripraviti in izvesti tehnično stran pokrajinskega zleta, kar ne bo malenkostno delo. Tako se stopnjuje delo posameznim župam od leta do leta, širi se njihov delokrog in poglabljanje v sokolskem delovanju. V tem pa tiči napredek in čim večja izobrazba vsega Sokolstva. V kratki dobi petih let, odkar obstoji organizacija jugoslovenskega Sokolstva, je to lep in vesel napredek.

Poleg tega je na sporodu prihodnjega leta tudi sokolski sabor, to je najvišja inštanca jugoslovenske sokolske organizacije. Vsaki pet let se mora vršiti ta veliki zbor, kamor pošljejo vse župe pa tudi vsa društva svoje zastopnike, da sklepajo o principijelnih sokolskih vprašanjih, da določijo sedež saveznemu starešinstvu za dobo petih let in da dajo smernice sokolskemu delu. Po sklepu prvega sabora, ki je bil leta 1919. v Novem Sadu, kjer so se položili temelji današnji jugoslovenski sokolski organizaciji, se mora vršiti prihodnji sabor na Vidov dan leta 1924. v Zagrebu. O pripravah za sabor bo imela prvo besedo že letošnja jesenska odborova seja. Ali bo sklenil sabor kakor organizacije izpremembe, se danes še ne ve, pravico pa ima, ako se pokaže potreba. Tudi priprave za sabor bodo dale ogromnega dela v prvi vrsti odboru, pa tudi župam in društvom. Pogled v bodočnost torej ne kaže brezdelja, leto 1924. bo zanimivo in pomembno za nadaljnje sokolsko delo.

Spomadi prihodnjega leta bo vrhunec tevedaj tudi običajna glavna skupščina, ki ima nalogo odobriti in sklepati o prihodnjem podrobno delu. Tudi o tem bo govorila odborova seja.

Ker se vrši odborova seja ob 60letnici najstarejšega sokolskega društva, bo udeležba najbrž polnoštevilna, vrhuta bo prisostvovala tudi mnogo poslušalcev, ki pridejo k 60letnici ljubljanskega Sokolskega društva.

Statistika JSS

Savezni statistični odsek je pred kratkim završil svoje delo in izdal splošno statistiko našega Sokolstva za leto 1922., to je stanje z dne 31. decembra 1922. Do podrobnosti izdelana statistika, ki je sad neumorne dela saveznega statističarja br. Svalgarja, priznanega strokovnjaka, je jako zanimiva ter daje točen vpogled o sedanjem stanju jugoslovenske sokolske organizacije. Iz ogromnega elaborata posnemamo le najvažnejše številke, ki bodo zanimale gotovo vsakega Sokola, pa tudi širšo javnost.

Jugoslovenski Sokolski Savez šteje 26 žup s 399 društvi. Prirastek društev v letu 1922. znaša 38. Med letom sta bili razpuščeni župi Bitolj in Stip, ki sta se združili z župo Skopje, ker ima južna Srbija še premalo društev za 3 župe. Novoustanovljena je župa Užice.

Točne statistične podatke je poslalo 331 društev, v tem pogledu ni izpolnila svoje dolžnosti župa Osijek, to pa zaradi separatističnega gibanja na Hrvaškem, pri čemer je ta župa najbolj prizadeta.

Število sokolskih pripadnikov je sledeče: 42.334 članov, 11.411 članic, 5.730 moškega naraščaja, 4.260 ženskega naraščaja, 8.475 moške dece, 6.890 ženske dece, skupaj 79.100. Telovadečih je 35.000. Skupen obisk v telovadnicah je bil v 90.000 telovadnih urah, 1.700.000 v celem letu. Število telovadečih in telovadnih ur, kakor tudi skupni obisk kaže lep napredek namram letu 1921.. Seveda je tudi število

pripadnih znatno naraslo, izvzema deca, vzrok čemer so menda posledice vojae. Skupno premoženje vseh društev znaša okroglo 7 milijonov Din. Tudi število telovadnega orodja je razveseljivo napredovalo.

Sokolska mladina na Veliki Planini

Sokola I. mladinski odsek je priredil 31. avgusta in 1. septembra t. l. za svoj ženski naraščaj dvodnevni izlet na Vel. Planino pri Kamniku. Izleta se je udeležilo 20 naraščajnic pod vodstvom brata Prosenca. Starosta sokolskega društva Kamnik, brat dr. Karba je podučil izletnice o potu in zlasti priporočal ogledati si spoloma cekvico sv. Primoža na Mali Planini, katera je nastala iz bivšega poganškega svetišča, kjer so molili in darovali slovenskim bogovom še naši paganski pradedje. Nasvet br. dr. Karbe je bil hvaležno akceptiran, zlasti ko so naraščajnice stale pri cerkvici in ogledovale to staro slovensko zgradbo. Brez vsake nesreče je prišla ekspedicija v mraku na Vel. Planino, veselo vriskajoč in uživajoč polnih prs svežih zrak naših planin. V koči SPD. se je dobilo za mladino nekaj ležišč, kamor se je podala po zavžitju prinesenega prigrizka. Vred malega prostora je bilo ležišče bolj slabo, vendar je mladina drugi dan vesela sledila klicu vodnika ob pol 4. uri, da si ogleda solnični vzhod. Za zajutrek so bile tri latvice kislega mleka, potem pa hajd po planinke. Uspeh iskanja je bil zadovoljiv in vsaka naraščajnica je dobila planinko, katero so spravile za spomin na izlet, ko so prvič videle rasti in smeje trgati ta cvet naših gora. Veselje je žarelo dekletom iz lice in prsto so dajale duška radosti srca, ki jih je prevzel na gori. Pot proti kamniški Bistrici je bila zelo nevarna, strma in kamenita, vendar veselo ni bilo zmanjšano. Na «Kopišu» je bilo običajno turistično kosilo, nahrbtniki so bili kmalu prazni in po pregledu okuženih nog, raztrganih čevljev in ugovarje ter po dobrem odmoru in odpočitku se je vrnila mladina v Kamnik in nazaj v Ljubljano.

Za ta krasno uspešno izlet je ženski naraščaj hvaličen Sokolu I. in prosti let, da bi se priredilo še kaj podobnih izletov, katerih bi se udeležile še ostale naraščajnice, ki so bile to pot nadzrane službeno ali kako drugače. Mladina je bila vzneta, učila se je spoznavati naše gore, naše svete kraje, kjer se glasi od pamti-veka naša mila govornica in naša pesem. Uživalo se prosto naravo, dihalo zrak naših gora in ponosno so na storjeno pot. Od vaditeljice so žule dosti dobrega, naučile se mnogo koristnega in vrljube naše gore, naše planine. Sestri Nadi Peganovi in Veri Potnikovi pa bodi v zahvalo za vest, da si je mladina osvojila njune nauke in se bo po njih ravnila tako, kakor se to zahteva od dobrih Sokolice.

Ob začetku šolskega leta

Čas počitniškega mladja je in svobodnega kretanja za našo mladino je pri kraju in pričelo je zopet 10mesečno duševno delo v šoli. Zagorelih obrazov hite mali in veliki v živahnem pogovoru pri sokolskim poslojem — razpravljajoč vselej življaje preteklih poletnic. Nekateri so doživeli mnogo veselja, drugi zopet manj, kakor jim je bila sreča mila in denarica polna. Vesele in dolgotrajne so debate o raznih prireditvah, ki so jih dijaki videli, pri nekaterih tudi sodelovali. In med tem niso na zadnjem mestu sokolske prireditve iz polpreteklih dni, na katero so dijaki z veseljem in s ponosom spominjajo. Po pravici zaslužijo naše dijaštvo priznanje za sodelovanje pri sokolskih nastopih in tekmah. Lepi uspehi, ki jih je dosegel pri letošnjih župnih in društvenih nastopih ter tekmah sokolski moški naraščaj in deloma tudi ženski naraščaj, gredo na rovaš našemu dijaštvu, ki je vežbevalo v raznih sokolskih društvih. Razveseljivo je baš dejstvo, da je bil pri večini župnih zletov v letošnjem letu nastop moškega naraščaja najboljši, kar kaže, da smejo sokolska društva pričakovati od svojega naraščaja dobre in vztrajne sokolske delavce, kakor tudi, da je sokolski organizaciji napredek in porast zagotovljen, ako ji ostane vsa ta dobro izveščana mladina zvesta in če bo z isto vneto in vztrajnostjo tudi v bodoče posejala sokolska vežbališča.

In če gre dijaštvu pravica za priznanje, z isto pravico pa sme Sokolstvo zahtevati od dijaštva hvalečnosti, ki naj se izkaže z vestnim delom v sokolski telovadnici in organizaciji. To udeleževanje sicer ne bo toliko korist Sokolstvu kakor dijaštvu samemu, zakaj, če kdo, je v prvi vrsti naš mladinec, ki poseja šole in je duševno obremenjena, potrebna telesnega dela, ki ugodno vpliva na razvoj mladega telesa, zlasti takrat, ko je isto v novosti, da zaradi duševnih naporov in telesnega brezdelja upeša ter oslabi. Sicer je res, da v tem pogledu tudi šola stori deloma svojo dolžnost, kolikor je to v sedanjih razmerah mogoče, toda za veliko večino mladih je šolska telesna vzgoja nezadostna. Šolska telovadnica ne izžrepa do popolnosti onih življenskih sil, ki so mladeniču na razpolago, zato čuti potrebo po večjem telesnem udeleževanju, in tu mu nudi Sokolstvo priliko, da zadovolji svojim željam in potrebam.

Je pa še eno važno dejstvo, ki govori za to, da se mladina udeležuje pri sokolski telovadbi. Šolska telesna vzgoja je

namenjena vsem učencem, d. jih enakomerno telesno zaposli, dlasti pa tudi ona, ki se po svoji naravi radi odtegnje vsakemu telesnemu naporu, to so slabotnejši, ki jim je najmanjše telesno udeleževanje že neprijetno. Šola mora pritegniti tudi te k telesnim vajam in je zaradi tega težko postopati individualno pri telesni vzgoji. Koliko pa je med mladino onih, ki so jim šolske telesne vaje premalo uspešne, da bi zadovoljile njih naravno potrebo po telesnem udeleževanju. Pri šolski telovadbi ne morejo razviti svoje telesne nadarjenosti v isti meri kakor pri društveni telovadbi, kjer so po svojih telesnih zmognostih izvršeni v vrste, koder se jim nudi prilika izvajati tudi težje in naporejše telesne vaje. Pod dobrim vodstvom se izveščajo v izborne telovadce in telesne vaje jim postanejo vsakdanja potreba, namesto da bi svoje telesne sile izrabljali v druge namene, ki so njihovu telesnemu in duševnemu zdravju škodljivi.

Ali niso to dovolj tehniški vzroki, da poseja naša mladina sokolske telovadnice. In če končno omenimo, da uživa pri tem tudi sokolsko idejno vzgojo, ki gotovo ne bo nikomur v kvar, ki je pa privleka že nešteto mladih bitij na pravo življenjsko pot in jih vzgojila v pravem narodnostnem čustvovanju, zasluži Sokolstvo, da se ga naše dijaštvo oklene z vso vneto in veseljem.

Ne bo odveč, ako se tudi starši in od-

govorni nazirajo takoj v začetku šolskega leta pobrigajo za svoje varovanje in jih z navesti in vzpodbudo navajajo k posetu sokolskih telovadnic.

Torišče telesnega udeleževanja naše mladine naj bodo sokolske telovadnice in telovadišča!

II. glavna skupščina Sokolske zveze v Ameriki je sklicana na 29. oktober 1923. v Chicago. Pred skupščino se sestanejo načelniki češke in slovaške sokolske organizacije v Ameriki, da se združijo v tehnično oziru v Zvezo češko-slovaškega Sokolstva in da obravnava vprašanje skupnega zleta v letu 1924.

Švicarski strokovni listi za telovadbo in telesno vzgojo prinašajo laskavo pisane članke o čeških Sokolih. Zastopniki švicarskih telesnih organizacij so se namreč udeležili zadnjih mednarodnih tekm v Pragi in sedaj priobčujajo svoje vtise o čeških Sokolih. Poudarjajo, da so se v Pragi mnogo naučili in da so dobili mnogo izpodbude in navdušenja za nadaljnje delo v telovadnih društvih. V vsakem kraju se človek nekaj nauči, a toliko kakor pri Čehih se glede telovadbe ne vidi nikjer, enako tudi kar se tiče discipline, požrtvovalnosti in ljubezni do domovine. Ogromno je delo, ki ga je izvršila ČOS za naravno in zdravstveno povzdigo češkega naroda in za utrditev narodne samostojnosti. — Tako sodijo švicarski strokovnjaki o sokolski telesni vzgoji.

Gospodarstvo

Naš lesni trg

Na naših lesnih tržiščih postaja zopet živahnije. Slovenski trg beleži v zadnjem času velika povpraševanja iz Trsta, Vidma, Milana kakor sploh iz severne Italije. Zaloge za jesenski izvoz pa v Sloveniji niso velike. Prometne razmere za lesno kupčijo v državi so dovolj ugodne, a večji njen razmah ovira sivo pomanjkanje gotovine. Tozadevne pritožbe prihajajo zlasti iz Hrvaške in Slavonije, kjer prerokujejo, da bo radi tega nastopil popoln zastoj trgovine in izvoza lesa.

V cenah ni večjih izprememb. Prošli teden so notirali, postavno slavonska postaja, odnosno postaja Gorski kotar: hrastovi hodi 1. 1900 — 2200, II. 1400 — 1600, hrastovi hodi za furnirje 2400 — 2700, hrastovina na zrcalni rez 3200 — 3800, francoske dožice, 1000 komadov, 1500 — 1800, bukovji hodi 1. 300 — 400, bukovji frizl 750 — 850, javorjevi hodi 1. 700 — 800, jasenovji hodi 1. 500 — 700, brestovi hodi 450 — 500, mehko tesano blago 350 — 450, mehko žagano blago 600 — 700, brzajalni drogi, hrastovi 50 — 70, železniški praži, hrastovi 60 — 80, bukovji 40 — 50, drva za kurjavo, I. bukovja, vagon 2800 — 3200, II. vagon 2200 — 2400, mešana, vagon 2400 — 2700, oglje, vagon 12.000 — 14.000 Din.

Položaj je nespremenjen tudi v Beogradu, kjer so prošli teden notirale: deske, late in štafli (3.80 — 4 m dolžine), franko vagon 790 — 800 Din m³, borove deske 900, hrastove 1200 — 2400, drva za kurjavo, bukovja 150, mešana 120 — 140 Din za m³, franko vagon, šlep ali vtovorna postaja.

Mednarodna gozdna statistika

Na mednarodni lesni konferenci v Bratislavi je imel dr. Ing. Karel Šiman zanimiv referat o mednarodni gozdni statistiki, iz katerega posnemamo nekaj važnejših podatkov:

V pogledu gozdov se dele evropske države v dve skupini: prva, ki ima lesno nadprodukcijo, in druga, ki ne krije domače potrebe z lastno produkcijo. V prvo skupino spadajo:

	Površina gozdov: Letna produkcija: (v ha) (v mil. m ³)
Svedska	21,390.177 33.5
Finska	17,372.000 20.1
Norveška	6,911.400 9.7
Poljska	8,000.000 24.0
Rumunija	7,300.000 25.0
Jugoslavija	7,500.000 16.5
Avstrija	3,157.373 9.6
Češkoslovaška	4,662.790 14.9

Skupno 76,293.740 153.3

Ako se prištejeta še današnja Rusija s 168,000.000 ha gozdne površine in normalno letno produkcijo 206,400.000 m³ ter Ukrajina s 5,675.000 ha (produkcija neznan), šteje skupina držav, ki imajo lesno nadprodukcijo, okrog 250 milijonov ha gozdne površine s skupno normalno letno produkcijo okrog 360 milijonov m³.

Evropske države, katerih lesna produkcija ne krije domače potrebe, nam kažejo nastopni približni pregled:

	Površina gozdov: Letna produkcija: (v ha) (v mil. m ³)
Nemčija	12,466.145 32.8
Francija	10,111.582 7.5
Italija	4,896.846 9.1
Švica	903.371 2.7
Belgija	534.916 2.2
Nizozemska	246.111 0.7
Danska	324.000 0.9
Anglija	1,242.036 3.7
Španija	5,000.000 10.0
Portugalska	471.830 0.9
Bolgarska, Turčija, Albanija in Grčija	
Skupno	6,000.000 9.5

Skupna površina gozdov v celi Evropi se more ceniti na 292 milijonov ha (brez

= Nova tovorna vagonov v Jugoslaviji. Akcionarsko društvo za saobračanje in železniške potrebe u Beogradu je skupno s domačimi interesi osnovala srbsko d. d. za zgradbo vagonov in lokomotiv. Nova družba je kupila v Kruševcu zemljišča s tovarniškimi prostori. Vlada je zajamčila s pogodbo, da bo tovarna stalno zaposlena. Družba je dobila koncesijo za potujoče reparaturo vozne parka (premišle delavnice Flyen). Obrat potujoče delavnice znaša že 15. oktobra 1923. V upravnem svetu so med drugimi dr. Slavko Lukana, advokat, bivši minister gradjevin Joža Jovanović (predsednik), od zunanjih dr. Aachmeb, bivši avstr. minister Anhausa in Otto Bellah.

= Uvoz tobaka v našo državo. Generalna direkcija carin je izdala vsem carinarnicam predpis, po katerem ne smejo dovoliti uvoza tobaka v našo državo brez predhodnega dovoljenja finančnega ministrstva.

= Dolžina naših železnic. Iz statističnih podatkov prometnega ministrstva je razvidno, da znaša celokupna dolžina prog v naši kraljevini 7.751 km. Od tega odpade na normalnotirne železnice 5685 km in na ožkotirne železnice 2066 kilometrov. Dolgost železniških prog, ki so lasti privatnih podjetij znaša 1631 km.

= Kriza češke Industrije lokomotiv. Oddelku za lokomotive Škodovih tvornic v Plzinu preti nevarnost popolnega zastoja. Sedaj sicer izdeluje tvornica lokomotive za rumunske železnice, a novih naročil ni nobenih. Češkoslovaško prometno ministrstvo izjavlja, da ne more dati nobenih naročil, ker ima preveč lokomotiv.

= «Meja». Prejeli smo 17. številko poljedelno-industrijsko-trgovskega lista «Meja», ki prinaša sledeče gradivo: Inž. Aleka Gruić: Važnost uporabe železnognoja. — Oskar — Ivon Bilic: Boj čisti in mane vina. — Milan Novaković: Zemeljoradnja na našem Krsu. — Ilija Bošnjak: Težakha hemija. — J. L.: Kongres trgovaških komora in izvoznih združenja. — Dr. V. Mandekić: Racionalna upotreba umjetnognoja. — Ob sklepu lista se nahajajo razne vesti in književni pregled.

Konjska dirka v Ljutomeru

Ljutomersko kasaško društvo je v nedeljo dne 16. septembra zaključilo letošnjo sezono z jesensko vozno dirko. Tekma ni le v športnem oziru lepo uspešna, marveč je tudi pokazala uspeh, ki ga je dosegla konjereja ravno v Ljutomerškem okraju s smotrenim in vztrajnim delom. Lepo jesensko vreme in pa bogati program je privabil veliko tujcev in domačinov na idiličen Cven. Proga, sama na sebi dobra, je valed zadnjih na bilov precej trpela, tako, da posamezni vozači niso dosegli minimalnih časov, kakršnih smo videli pri prejšnjih dirkah. V nastopnem izidi:

Prvenska enovprezna dirka — za triletno konje, 2100 m, 8 tekmencev:

1. g. Slavič Marko iz Ključarovec s svojo triletno žrebico Buffo 4:12; 2. g. Slavič Alojzij iz Banovcev s Orlom II. 4:35; 3. Slavič Alojzij iz Banovcev s Sokolom 4:36; 4. Jurša Alojzij iz Gor-nje Radgone s Oronom 4:32; kot peta je dospela na cilj triletna Dragolina, lasti istega gospodarja v 4:53. Zadnja dva konja sta tekla izven konkurence; 6. Slavič Anton iz Grab z žrebcom Poldek-om 5:01. — Glavna enovprezna dirka za 4- do 10letne konje na 2100 m (z popusti, oziroma dodatki za posamezne konje: 1. Bunderl Ivan iz Veržje za 4-letno Koketko 3:49; 2. Filipič Miha iz Starenovevsi z 8-letno Pino 3:56; 3. Serien Jožef iz Veržje za 4-letno Vislo 4:01; 4. Razlag Alojz iz Sitarovcev z 5-letno Ovinom 4:18; 5. Slavič Anton iz Grab z 8-letno Pavlino 4:24; 6. Slavič Alojzij iz Banovcev z 8-letnim Derbu 4:27.

Za prvenstvo v kmetskem dirbu sta teknovala g. Filipič Miha iz Starenovevsi z 4-letnim žrebcom Pozorjem (3:49) in pa g. Slavič Anton iz Grab s svojo 4-letno žrebico Cifo (4:43).

Prvi je odnesel poleg denarnega tudi častno darilo, ki ga je darovalo Mari-borsko dirkalno društvo.

Dvovprezna dirka za triletno in starejše konje na 2800 m dalje (z popusti, oziroma dodatki): 1. Bunderl Ivan iz Veržje s svojo Koketko in Vislo 5:25; 2. Slavič Alojzij iz Banovcev z Nigro in Buffo 5:53; 3. Filipič Miha iz Starenovevsi z Pozorom in Pino 6:04; 4. Slavič Anton iz Grab s Poldek-om in Pavlino 6:56. Pri zadnji točki — dvovprezni dirki za triletno in starejše konje niso dobili tisoč dinarjev, pri delu je prvi na cilj Slavič Anton iz Grab s Poldek-om in Buffo v 6:31; 2. Slavič Alojzij iz Banovcev s Orlom II. in Sokolom v 6:58; 3. Jurša Alojzij iz Gor-nje Radgone s Oronom in Dragolino v 7:5. 4. Slavič Anton iz Grab z Cifo in Pavlino v 7:07; 5. Alfred Rossmann iz Radvanjega s Salvo in Nado v 7:12; vozila je gospa Rossmannova sama.

Po izpranem sporu je čestital zastopnik pokrajinske uprave, šef oddelka za kmetijstvo g. Ivo Sanein predsedbu na lepem uspehu ter v kratkih besedah poudarjal pomen dirke za povzdigo kmetske konjereje.

Na srdite napade naših nasprotnikov odgovorite najboljšo s tem, da pridobivate «Jutru» novih naročnikov.

Pevska turneja učiteljev Julijske Krajine

Trst, 16. septembra.

O pevskega zboru Zveze slovenskih učiteljskih društev Julijske Krajine se je doslej še malo čulo v jugoslovanski javnosti, dasi pravno se more, kakor trdijo večinski, imenovati v isti vrsti z najboljšimi zbori na slovenskem jugu. Seveda, mlad je še in njegov dosedanjí delokrog ni segal preko meja Julijske Krajine. Ali, kakor rečeno, strokovnjaška sodba — pisali so v superlativih pohvale o njem priznani glasbeni kritiki tržaškega in goriškega italijanskega tiska, ki gotovo nimajo povišanja, da bi pretiravali — ga postavlja i po glasovnem materialu i dovršenosti v pevski tehniki na visoko mesto elitnega zbora, ki je po teh svojih odličnih svojstvih ne le asposobljen, temveč naravnost poklican, da seznanja glasbo ljubno italijansko občinstvo s proizvodni naše glasbene in pevske umetnosti. Tako je tudi v resnici izšla iz vrst italijanskih glasbenikov samih misel, ali bolje rečeno, želja, da bi g. Srečko Kumar, ki je v kratki dobi niti dveh let znal svojim pevkom in pevsem vdehniti toliko samega sebe, toliko svojega umetniškega duha, povedel ta svoj zbor iz ozkih meja Julijske Krajine v široki italijanski svet, da bi mu

pokazal, koliko resnične lepote se krije v skromni jugoslovanski pesmi, doslej takorekoč popolnoma nepoznani italijanskemu, za glasbeno in pevsko umetnost tako navdušenemu občinstvu.

In res! Po vsestranskem prigovarjanju, zlasti pa s strani italijanskih glasbenikov in glasbenih kritikov, se je odločila Zveza za turnejo svojega pevskega zbora po nekaterih večjih italijanskih mestih. Turneja naj bi se izvedla v dveh etapah. Prva naj bi bila sedaj, na začetku jeseni, in zbor naj bi nastopil v Vidmu, Benetkah, Milanu in Bolonji, a drugo, o Božiču znanostem v Firenci, Rimu in morda še po drugih mestih. Poleg naše narodne pesmi naj bi bila na sporedu tudi naša moderna umetna s Lajovicem, Adamičem, Ravnikom itd., poleg njiju pa tudi kaj italijanskega ali latinskega. Za prvo turnejo si je Zveza zagotovila sodelovanje dveh najboljših solistov, ge. Lovšetove in g. Rijavca. Pred odhodom na turnejo pa se je zbor hotel predstaviti tržaškemu glasbenemu občinstvu z glavno vajo, ki naj bi se bila vršila danes dopoldne v gledališču Fenice pred povabljeni. Obetal se je izreden umetniški užitek in ljudje so se takorekoč trkali za vabila.

Vse je bilo v redu. Vel tržaški listi so včeraj naznanili prireditve kot nekaj prav posebnega, izrednega, in danes dopoldne — glavne vaje ni bilo! V »Edinosti« in »Piccolu« je bila objavljena kratka vest, da se prireditve zaradi tehniških ovir odgađa na poznejši čas, po vrnitvi s turneje. Po daljšem ispravevanju sem izvedel, da je ta tehniška ovira tičala v dejstvu, da je pristojna oblast v zadnjem hipu odrekla dovoljenje za prireditve.

Vse se je začudeno poračevalo, kako je vendar to mogoče, kakšen naj bi bil razlog. Pa se je tudi kmalu razjasnila stvar:

»Popolo di Trieste« je v svoji današnji številki pod naslovom »Un consiglio fascista ai maestri slavi« (»Fasistovski svet slovenskim učiteljem«) napisal tole: »Danes dopoldne se bo pod okriljem Zveze slovenskega učiteljstva vršilo v gledališču Fenice izvajanje slovenskih narodnih pesmi. Da pokažemo svojo strpljivost, smo včeraj najavili ta nastop. Smatramo pa za svojo dolžnost, da gospodom slovenskim učiteljem, ki ga prireajo, damo v dobrem namenu nasvet, ali da se razumemo bolje, fasistovski nasvet. In ta je: naj se odrečejo turneji po drugih velikih italijanskih mestih. Kar je mogoče v Trstu — strpljivem mestu, ki se more tupatam kazati,

kakor bi ne opazal strupa, ki se nahaja v gotovih lažumetniških ali kulturnih prireditvah, ki na neki poseben način zadržujejo po protitalijanskem polit. rovanju — ni svetovati, da bi se tvegalo v drugih italijanskih mestih.

Mi vemo prav dobro, kakšni nameni se skrivajo pod ono nedolžno umetniško turnejo tenorjev, baritonistov, glasbenikov (ne pretiravajmo!) in slovenskih zborov, ki naj bi hodili od mesta do mesta in ustvarjali mnjenje, da Julijska Krajina daje tiste proizvode, da so one pesmi »narodne« v Julijski Krajini, da umetnost, ko se izruča v petju in glasbi, uporablja tu tiste načine skladbe in tiste zore ali tiste »sole«.

Tako torej: fasisti v Julijski Krajini nočejo, da bi bili bratje v starih pokrajinah žrtve te drzne mistifikacije, kakor so jo slovenski učitelji zasnovali s hlinjeno nedolžnostjo!

Gospodje v slovenski učiteljski zvezi naj poslušajo ta-le naš fasistovski svet: naj odgode na druge čase svojo turnejo; naj jo odgode na primer na čas, ko med našo deželo in Jugoslavijo ne bo več trenja, ki danes neustojno obstoji zaradi imperijalističnih stremiljenj Jugoslovenov, da bi se polastili Reke ali pa da bi zadavili Reko, kakor so zadavili Zader.

Naj nam verjamejo gospodje slovenski

agitatorji, da sedaj ni ugoden trenutek, di bi pohajali po naših mestih in izživljali italijansko zavest in nejevoljo.

Morda se bo Jugoslavija spametovala in bo priznala italijanski Reki pravico do svobodnega italijanskega življenja ter bo priznala še druge stvari. Teda, ko pride do nekajenega prijateljstva, se bo tudi slovenska pesem in glasba mogla poslušati ali prenašati brez jeze z naše strani in brez nevarnosti za pevec in godbenike.

Za sedaj pa ne!

Vsakemu iskrenemu pospeševalcu prijateljstva sožitja med obema narodoma stima mora biti le žal tega ukrepa. Ali ni ravno lepa umetnost, ki najbližnje vpliva na razdraženega duha? Ali ni v glasbi, v pesmi tista skrivnostna neodoljiva moč, ki pomirja jezo in srd, ki meči srca? Ali božanstvo umetnosti ne izključuje vsega, kar je zlega? Tu pa kakor strela iz jasnega v najljepšo zamisel, v najčistejši namen, v najidealnejše stremiljenje tako sirovo grd zlovok!

Verjemite, gospoda v Trstu, da ste se prenačili, zelo prenačili: zbor v Rimu, zlasti pa njegov Vodja, ima prefin posluh, glasben in političen, da bi ga ta zlovok ne zabolil v ušesa!

Mali oglasi

stanje z državnim davkom na laserite vred do 20 besedi Din 5—, vsaka nadaljnja beseda 50 par ved. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v znakih). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanje priložena znanja se odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe (dobe)
Učenca
poštenih staršev se sprejme v trgovino z mešanim blagom in deželni pridatki. — Pojavila pod F. V., Gradec v Belokrajini. 10455

Spretno kvačkarico
štem. Toni Jager, Dvorni trg št. 1. 10472

Pekovski vajenec
se sprejme takoj. Učna pogodba po dogovoru, event. pisarno. Josko Majerčič, pevec v Moravčah. 10462

Plačilni natakari(ica)
frurjena plačilna natakari(ica) in pomočnica natakari(ica), se išče za kavarno »Narodni dom«. 10423

Kuharico
ki razume samostojno voditi gospodinjstvo, išče dobro silurirani samostojni gospod na dečeli. — Plača posrtna stvar. Lepa bodočnost. Nastop takoj. Ponudbe po možnosti s sliko na upravo »Jutra« pod »Dobra gospodinja«. 10426

Vzgojiteljica
se sprejme k 2 in pol letni deklici in šletnemu dečku. — Cenjene ponudbe se prosi na naslov: Gjurjo Valjak, Maribor. 10449

Izprašanega strojnika
70 PH lokomobila, rabim za takojšnji nastop. Pozor! Je, da mora biti izkušen ključavničar ter imeti tozadevno prakso. — Stanovanje dobi lahko samo samec. Istotam se sprejme tudi žagar za polnoletarjenik. Vpraša se pri Lesni industriji F. Ravnikar, Ljubljana, Linhartova ulica št. 25. 10397

Brivskega pomočnika
sprejmem takoj. Nastop po dogovoru. — Josip Noršak, Laško. 10397

Službe (iščejo)
Halo!
Bivši državni rudarski višji parnik, išče enako privatno službo, ali pa enako privatno službo, ali pa enako privatno službo. — Naslov pove uprava »Jutra« pod šifro »Crni dijamanti«. 10452

Kuharica z otrokom
še službo. Opravljala bi tudi vsa druga hišna dela brezplačno. Gre tudi za doživlj. Naslov pove uprava »Jutra«. 10431

Izrjena silvilja
za obleko in perilo, išče do- lo po hišah, vzame pa tudi na dom. Naslov pove uprava »Jutra«. 10463

Trgovski pomočnik
močnane stroke, dobra moč, star 27 let, želi vstopiti v večjo trgovino v mestu ali na dečeli. Gre tudi za skladničnika. Nastop lahko takoj. Cenj. ponudbe na Fr. R. Štef. Pluj, Nova vas — Regoznica 77. 10430

Mesto hišnice išče
vдова brez otrok. Na željo lahko pomaga cel dan pri gospodarju pri vseh hišnih delih. — Ponudbe pod šifro »Hišnica« na upr. »Jutra«.

Pisarniško delo na dom
išče uradnika čenarnega za- voda. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod šifro »Pisarniško delo«. 10409

Knjigovodja
in korespondent s večletno prakso, išče mesta za takoj. Ponudbe pod »Knjigovodja« na upravo »Jutra«. 10395

Lesni manipulant
pošten in samostojen, z najboljšimi spričevanji, želi spremeniti mesto. Ponudbe na upr. »Jutra« pod »Manipulant«. 10295

Instrukcije ali delo
za popold. ure išče absol. visokoletel, Slovenec, piše in govori 5 jezikov, tudi trg. izobražen, korespondent, stroje- pisalec, stenograf, lepa iz- prijava. Ponudbe pod šifro »Activit« na upr. »Jutra«. 10273

Dekle
iz boljše hiše, želi mesta kot pomoč gospodinj. Vajena je gospodinjstva. Naslov pove uprava »Jutra« pod »Dekle 20«. 10108

Bivši drž. poduradnik
28 let star, išče primerne službe v kakem večjem podjetju. Vešč je slovenskine, nemščine, deloma srbohrv. in cirilice. Pročeval svoj čas tudi enostavno knjigovodstvo. Nastopi takoj. Cenjene ponudbe se prosi vpisati pod »Služba« na Aloma Company, anončna družba v Ljubljani.

Prodam

Spalnica z žimnecami
in kuhinja, skoraj nova, se prod. Ponudbe pod »Lepa spalnica« na Aloma Compa- ny, Ljubljana. 10384

Postelj
1 velika in 1 otroška, prav dobro ohranjena, iz med. se prod. — Ogleda se na Sv. Petra cesti št. 66, priliki. 10474

Zbirko znamk
manjšo, za začetnike, proda- mo. Sodna ulica 5, I. nad. levo. 10407

Otroški šport. voziček
se prod. v Slomškovi ulici št. 3, dvorišče, levo. 10446

Pozor!
Več otroških vozičkov, dvo- koles, motorjev, novih in malo rabljenih v zalogi po nizki ceni. F. Batelj, Ljub- ljana, Karlovska cesta št. 4. 177

Velika izbira
otroških vozičkov, dvo- koles in motorjev Orionette, Motoretto, Omega, D.K.W., kakor tudi sivalnih strojev po nizki ceni. Sprejemajo se v po- polno popravilo za emuliranje z ogrevanjem in poniklanje »vo- koles, otroški vozički, sivalni in razni stroji. — Tribuna F. B. L., tovarna dvo- koles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 178

1 zimska suknja
in 2 moški obleki, se ugodno prod. Ogleda se lahko vsaki dan od 12. do pol 2. ure ter od 6. ure naprej na Rimske cesti št. 9, II. nadst., vrata 16. 10403

Otroški vozički
po znani ceni v veliki izbi- ri v vsakovrstni modeli. Tribuna, Ljubljana, Karlov- ska cesta št. 4. 10223

Nujno se prod.

Nova amerikalnska pisalna miza, velika za banke, šele- zna velika blagajna (Wert- heimer), popolnoma v redu pisalni stroj »Ideal C« ter ročni za izskaki v smeri od 3 in tri črti orala, eventu- alno z zemljo vred, vse to po jako nizki ceni. Osebn ali pisarno se zgleda na na- slov, kateri se lave v upravl »Jutra«. 9958

Načrti
za praktično izboljšanje, »Sin- ger-Linckarm« sivalni stroj in za »čitalno bestilo« (bojbo novo), se naproda. Ponudbe pod šifro »Novosti 10.000« na upravo »Jutra«. 10392

Kupim
Suhih bukovih drv
večjo množino, do 20 odstot- kov okrajine in večjo množ- nico suhih hrastovih drv. kupim. Najnižje ponudbe naj se pošljejo: F. Grum, Ljub- ljana 7. 10308

Suhe gobe
platuje najbolje
M. Geršak & Komp.
Ljubljana, Kongresni trg 10.

Hiše kupim
jelevo ali smrekovo, 4—8 m dolge, najraje na južni in dolinski strani. Ponudbe s navedbo najnižje cene za 1000 frankov, na upravo »Jutra«. 10066

Nepremičnine

Majhno hišo
v Ljubljani ali predmestju, kupim. Ponudbe s navedbo cene na upravo »Jutra« pod »Hiša«. 10458

Hišo ali vilo
s prostim stanovanjem, ku- pim v Ljubljani. Cena K 1.000.000—1.500.000. Posre- dovalci izključeni. Pisarne ponudbe na J. Jelenič, Ljub- ljana, Stara pot 1. 10439

Pozor! Ugodna prilika!
Proda se lepa stavbena par- cela po ugodni ceni Posre- ko ob Tržaški cesti, obsto- ječa se travnika in njive. — Več se poziva v Ljubljani, Sv. Petra cesta 8, v trafiki. 10465

Prostovoljna prodaja.
V nedeljo dne 30. septembra 1923 ob 15. (3.) uri bo pro- daja hiše št. 6 v Levcu ob Ljubljanski cesti, 20 minut od železnice, pošta Petrovci pri Celju. Hiša obstoji iz 5 sob, prodajalne z upravo, kleti, vinotoka čez ulico, 3 hlevov za živino in prašice, 4 orali zemljišča lid. Cena 180.000 Din. 10444

Lokali

Velika prazna soba
pripravna tudi za delavnico, se odda. Naslov pove uprava »Jutra«. 10449

Prostor za trgovino
na prometnem kraju, se išče. Lastnik, ki - takim prostoro- rom in nekaj kapitala razpo- laga, - sprejme tudi kot kompanjo, ako tudi ni stro- kovnjak. Ozglasi naj se pod »Lepa prilika« na upravo »Jutra«. 10396

Trgovina
dobro opremljena, se odda v najem. Proti položiti kav- cije. Pisarne dopise na upr. »Jutra« pod »Dobra trgo- vina«. 10391

Hlev
s podstrešjem za seno, za- sebn, za 2 konja, se išče v sredini ali v najbližji pe- riferiji mesta. Zglasi se pri Mirko Stefanovič, Gorupova cesta 3, II. nadst. 10324

Radl selitve
se ceno prod. kompletno ure- jena ulična pisarna s vpelja- niti telefonom. Naslov pove uprava »Jutra«. 10322

Trgovina s papirjem
s galanterijo, dobro 100ča, ali primeren lokal, se išče. Ponudbe pod »Dobro mesto 10145« na upravo »Jutra«. 10145

Resnega znanja
želi 24letni uradnik s go- spodnično mirnega značaja. — Resne ponudbe se pošlji na upravo »Jutra« pod šifro »Srečna bodočnost«. 10433

Stanovanja

Na stanovanje in hrano
v novi vili, se sprejme sred- njeolet ali akademik. Sepa- riran vhod, električna luč. Naslov pove uprava »Jutra«. 10450

Prazno sobo
išče solidna gospodinja. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10467

1—2 dijaka
se sprejmeta v dobro oskrbo. Cena zmerna, električna luč, zračna soba in prost vhod. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10405

Mesečno sobo iščem
event. tudi kot sostanovalec. Ponudbe na A. Bakka, Ljub- ljana, Kongresni trg. 10383

Mesečno sobico
s posebnim vvhodom in hrano išče gospodinja. Plača napr. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Sobico oddam«. 10373

Prazno sobo
neopremljeno, iščeta dve go- spodinji s 1. ali 15. oktobr. — Naslov pošlji na upravo »Jutra« pod »Štev. 2600«. 10359

Stanovanje
v mestu ali okolici, stari ali novi hiši, takoj ali pozneje, se išče. Plača se tudi napr. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Stanovanje«. 10342

Soba na Dunaju
v sredini mesta, elegantno opremljena, se odda event. s hrano solidnemu gospodu. — Ponudbe na podruž. »Jutra« v Mariboru pod šifro »T. S.« 10380

Kapital

Kdo posodi
mlademu in poštenemu obrt- niku 25.000 Din v vrhu pričetka obrti v prometnem kraju? Obrsti prvotstvene. — Cenjene ponudbe s zahtevno obrsti je poslati na upravo »Jutra« pod šifro »Prvi oktober 1923«. 10469

Kot družabnik
vstopi, sposoben za vsako stroko, agilen, nočnjen, 30 let star, s kapitalom v go- tovinu 100.000 Din, čez ne- kaj časa še enkrat toliko. — Resne ponudbe na upravo »Jutra« pod »Industrija ali večja trgovina«. 10327

Družabnika
s 25.000 dinarjev proti so- udeležbi za podjetništvo in izdajo lista, išče 26 ml. 14, Barvarska ulica 3, Maribor. 10219

Amerikanci, pozor!
Kdo posodi dobro situiranemu trgovcu na sigurno mesto, na prvo vključbo posestva 150.000 Din proti visokim obrestim. — Sprejme se tudi brez soudeležbe družabnik ali da dam posojitelju krasno stanovanje. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Varno naloženo«. 8972

Dopisovanje

Spoznati se želi
mlad, akademsko izobražen gospod z lepim premoženjem z mlado inteligentno gospo- dično mirnega značaja in blagega srca ter čiste pre- teklosti, ki bi imela zmisel za mirno družinsko življenje. Ponudbe pod »Mlada sreča« na upravo »Jutra«. 10471

25letni
Primeren, značajan, ved- stranski izvečan, želi znanja z gospodnično, vdovo ali ločeno ženo, premožno, tudi sivoženo. Cenjene ponudbe s sliko, ki se jo zamenja in vrne, na upravo »Jutra« pod »Tržičan«. Tajnost za- jamstvena. 10435

Niži drž. nameščeneec
s malim premoženjem, želi resnega znanja z značajno gospičo. Le resne ponudbe pod šifro »Značajna« na upr. »Jutra«. 10461

2 finančna poduradnika

v starosti 25—30 let, šelita dopisovanju v vrhu fenitve, z gospodinjama od 20 do 25 let s nekaj premoženja. — Resne ponudbe s sliko pošlji na upravo »Jutra« pod šifro »Slavko in Branko«. 10375

Mlad fant
drž. uradnik, osamljen, poln hrepnenja za nečim nezna- nim, fantast, a obenem re- alist, bi si v dolgih simskih večerih rad dopisoval s mla- do, pošteno in lušno gospo- dično sličnih težnji. Ponudbe pod »Hrepnenje 21« na upr. »Jutra«. 10348

Ženitve

Mlad mož
rudar, samostojen, se želi v vrhu fenitve seznaniti s kmetiškimi delci in lepimi su- najostmi, v starosti 15 do 20 let. Cenjene ponudbe s sliko je poslati na upravo »Jutra« pod »Ženitev«. 10353

Gospodična
poštena in izobražena, sred- njih let, z novim pohištvo, želi korespondence z držav- nim uradnikom ali trgovcem v vrhu poznaje fenitve. — Le resne ponudbe pod šifro »Karla 5« na upr. »Jutra« Tajnost zanjama. 10346

Kako naročiš
pisnu napiti kda, koliko- krat in kaj šila, da se tiska kot Tvoj »MALI OGLAS«. Za prvih 20 besed tega oglasa »MALI OGLAS« »Jutra« — V moraš napr. poslati 5 Din, za vsako besedo od drugje napr. pa 50 par. Lahko pla- čaš tudi v znakih, ki jih priložiš pismu. Dopisnico me- sto pisma piši, če pošlješ listotano po polnoletni denar. Naslov v vseh slučajih: Upra- va »Jutra« v Ljubljani. Ker prihaja na »Male ogle- se« »Jutra« navadno veliko ponudb, je najbolj pripravno, če navedeš v svojem oglasu natančen naslov, na katerega Ti naj pošljajo ponudbe.

Izgubljeno

Ročna torbica
Alpaka, se je izgubila od Slomškove ulice do po- daljšane Miklošičeve ceste. Pošten najditelj naj jo odda pri upravl »Jutra«. 10473

Pozivljam
dotičnega gospoda, ki mi je dne 10. avgusta t. z. za- nimal moj paket s svojim ta to na progi od Zidanega mesta do Sevnice, da mi ga vrne pri g. Logarju v Hra- stniku v teku desetih dni. — V nasprotnem slučaju sem primoran vas stvar javiti so- dišču, ker mi je ime do- tičnega znano. 10470

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Živali

Volčji psi
garant. čiste pasme, so na- prodaj. Vila Linner, Zgola pri Lescah. 10330

Razno

Na žago
sprejemam večjo količino blo- dov in komizijo. Weinbacher d. z. o. z., Dunajska cesta št. 65, Ljubljana. 10424

Lesotrčici
in posetniki gozdov, pozor! Kdor hoče v gozdovih na- tančno izmeriti stoječe drev- je, naj naroči našre moje iznajdbe, na podlagi katerih bo lahko natančno premeril rasto stoječe drevje. Nacrti se pošljajo po celi Jugosla- vljiji. Zdravstveni poljanik, Kordeš Dragotin, stavbenik, Rečica ob Paki. 10312

Otvoritev
specijalne zaloge 4307
tapetniških izdelkov.
Žima vseh vrst.
Morska trava.
Vsi v stroko spadajoči predmeti,
Točno in solidno delo po naročilu in popravila.
Se priporoča
RUD. SEVER
tapetnik in dekorater
Ljubljana, Gosposvetska cesta 6 (prej Brata Sever).

KOLESA
NAJBOLJŠA NUDI
J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ. KRED. BNK

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Ročno delo
s Karlovcami, se je našlo blizu artiljerijske vojašnice. — Dobi se pri M. Rozman, Stročje št. 50. 10430

Trgovskega pomočnika

(detajlista) železninske stroke in prodajalko za kuhinjski oddelek sprejme veletrgovina z železnino 4936
Pinter in Lenard v Mariboru.

Domače vesti

NOČNA IDILA.

Bilo je v torek ponoči, po uri duhov. Na šentjakobskem stolpu je odbilo dve. Luna je kazala prijazno lice in se — kajpak — smehljala. Kajti okrog šentjakobске cerkve so se godile čudne reči. Občinski svetnik Jože v ostalem komunisti in čevljar iz ulice šentflorjanske, je proslavljal obhod svojega ponočnega zmagovalstva in se je dal v dvokolesni karjoli voziti okoli cerkve. Vozniš je bil pa brivec z Dolenjskega. In luna se je kajpak . . . smehljala.

Pa so končno vozači opehali vajeni niti in je razodel visokemu pasažirju: «Tako je, občinska prevzvišenost, domov ti rad, pa nimam ključa.»

«Kje pa stanuješ?»

«Tu, v gostilni.»

«Pomagano ti bo!» odloči občinska prevzvišenost, ki se potrdi po stebra na bližnje stavbišče, ga lastnoročno prisloni ob gostilno — in zleze v prvo nadstropje.

Zbudi se, gostilničar, vstane, posveti: «Kaj vidi? Občinska prevzvišenost stoji na hodniku, odkrile glave, bosih nog . . .»

«Ven!» . . .

Bog bodi milostljiv gostilničarju, saj je drugače uvideven mož, ampak to noč se je vrezal. Saj to ni bil navaden vlomilec, temveč občinski svetnik! In ta občinski svetnik je hitro dal duška svojemu egoizmu ter je ozmerjal gostilničarja in še njegovo soprogo, ki ga je prišla pogledat, njega — občinsko prevzvišenost na hodniku.

Osebnost intervencija je končno izpadla fako, da so se vrata resnično odprla. Brivec je dobil vstop, občinski svetnik pa je šel na cesto. In tu se je nadaljevalo sakrabortiranje, da so luni kanile tri solze preko tolstega lica. Od smeha!

Nad šentjakobskim revirjem se luna sploh rada smehljala. Ali je morda še kaj drugih španskih zgodb o občinski prevzvišenosti? Čevljarstvo opravlja mož, pa brez knofle in mila. Do komunističnih fondov ima baje odprto pot in vodi očetovstvo ubogih za šentjakobski okraj . . . Seveda, ljudje imajo zlobne jezike, mila luna pa se — kajpak — smehljala . . .

* Spominska proslava septembrskih žrtv. Včeraj ob 6. popoldne se je vsled predvčerajšnjih sklepov predsedništv Ljubljanskih demokratičnih političnih organizacij vršil sestanek raznih narodnih organizacij, katerega so se udeležili gg.: dr. Žerjav, Skuli, Herbst, Brandner, Mahkota, Prelovec, Bajželj, Galzinia in dr. Rape, da se posvetujejo, kako bi se počastil spomin septembrskih žrtv. Soglasno se je sklenilo sledeče: V nedeljo, dne 23. septembra ob pol 11. popoldne se zbere narodno občinstvo ob grobu mučnikov Lunda in Adamiča na pokopališču pri Sv. Križu. Najprej zapoje Zveza pevskih društev žalosniško, nato nastopi spominski govornik, nakar še enkrat zapoje Zveza pevskih društev. Nato se bo polagalo cvetje na grob.

* Poljski akademiki v Ljubljani. V ponedeljek, dne 24. septembra dospe v Ljubljano pevski zbor akademikov poljske univerze v Krakovu ter priredi tu v veliki dvorani hotela Union pevski koncert, na katerem bo izvajal celo vrsto moških zborov iz starejše in najnovejše poljske zbornice literature. Akademiki zbor priredi namreč turnejo čer obišče skoro vsa večja mesta v Jugoslaviji. Prepričani smo, da bo ljubljansko občinstvo simpatično pozdravilo poljske goste v svoji sredi ter številno obiskalo koncert, katerega prirede v ponedeljek zvečer.

* Naša država za Japonsko. Uprava našega Rdečega križa je poslala japonski vladi 5000 švicarskih frankov v pomoč za potresne ponesrečence.

* Smrt češkega učenjaka v Skoplju. V Skoplju je nenadoma obol el in umrl dr. Karel Vandaš, rektor visoke tehnične šole v Brnu. Znani češki učenjak je bil v južni Srbiji na naučnem potovanju. Vzroki njegove smrti še niso znani. O dogodku je bil takoj obveščen češkoslovaški poslanik na našem dvoru.

* Novo delo dr. Jovana Cvijića. Univerzitetni profesor dr. Jovan Cvijić je odpotoval na naučno potovanje v Hercegovino, kjer namerava pregledati in proučiti Popovo Polje. Potovanje je v zvezi z velikim novim delom dr. Cvijića o postanku oblike sedanje zemlje, ki se bo tiskalo v Parizu.

* Vpisovanje v tečaje živih jezikov (srbohrvaščine, nemščine, angleščine, francoščine, italijanščine), ki jih vodi že peto leto prof. S. Jeras, se vrši vsak dan do zaključno 22. t. m. ob 5. do pol 7. zvečer v Beethovnovi ulici 7, pritličje, levo (zgradba čekovnega urada).

* Pod tujim jarmom. V gostilni v Čezotci na Gorškem so domačini prepevali narodne pesmi. Kar vstopita dva karabinierja, prepovesta slovenske pesmi in pozoveta gosta, naj se razidejo. Ker še ni bila policijska ura, fantje niso hoteli ubogati. Karabinierja sta odšla nato pod bližnji kostanj in čakala policijske ure. Ko pa sta zaslišala iz gostilne zvoke pesmi «Bandiera rossa», sta planila vno viš v gostilno, brez vsakega poviča vklepla popolnoma nedolžnega fanta

Antona Zornika in pričela nato s puškami mlati vsevprek. Vklepljenega Zornika sta odgnala v zapore v Bovec in ga med potjo neprestano pretepala. Okoli 2. ponoči je prispelo iz Boveca osem orožnikov in dva finančarja. Vsa vas je bila pokoncu. Župan je moral pokazati hiše onih gostov, ki so bili zbrani v gostilni, nakar so vklepili 13 mož in mladeničev in jih odgnali kakor hudodelce v Bovec. Naslednjega dne so aretirali še pet oseb. Aretiranci so bili zaprti tri dni v 10 m² veliki celici, na golih tleh, nakar so jih odpeljali čez Videm v Gorico in njih nadaljna usoda še ni znana. Karabinierji so vrh tega napravili ovadbo, da so naši ljudje streljali nanje, peli protidržavne pesmi ter igrali prepovedane igre. Gostilničarju so zaprli gostilno, trgovino in trafiko in mu šele na osebno prošnjo v Vidmu dovolili, odprel vsaj trgovino.

* Prizor pred ljubljanskim okrajnim sodiščem. Pred nekaj dnevi prideta dve nemški ženski na določeni razpravni narok. Šlo je za občinsko civilno zadevo. Že preje enkrat sta bili obe ženski, mati in hči, zaslišani in sta govorili slovenski, hči perfektno, mati pa slabeje, vendar docela razumljivo. To pot pa zahteva hči v razburjenem in precej arogantnem tonu, da se mora z njima razpravljati nemški, če ne, se bosta pritožili na najvišje sodišče, ki da bo že pokazalo . . . In sta grozili z uedomom. Ker jima gosp. sodnik ni ustregel tem manj, ker je od poprej vedel, da je celo tolažba nepotreben, je mlajša kratko izjavila: «Komm, Mama!» in sta odšli. Razpravljalo se je potem v njuni odsotnosti. — Tako predzri so Nemci pri nas! To naj bi naš človek zahteval v Celovcu! Toda tam nas ne ščiti nikakšen — nemški radikal . . .

* Skrajna predrznost! Poroča se nam: «Heil Dir im Sieges Kranz» svira godba v hotelu Bauman v Poljčanah. Daleč smo prišli. Službena pot me pelje od Poljčan po Dravinji do Ptuj. Bival sem več let na severni meji naše države ter se tamkaj boril z nemškutariji. Vesel sem bil, ko sem dobil službene opravke v zaledju, misleč vendar enkrat priti med narodnjake. Narodnjaki! — Ali jih ni v Poljčanah? Skoraj izgleda tako, sicer bi se ne upali v kraju razni protidržavni elementi svirati nemško državno himno. — Vstopil sem v imenovani hotel ter energično zahteval, da takoj prenehajo s to «muziko». Tako v Poljčanah — v Sloveniji! Nekdanji moj sošolec, ki ga slučajno srečam, me še opozori, da sem v tem kraju brez zaščite, ker je celo orožništvo še iz «dobrih starih časov». — Brez drugega komentarja. Naprej! — Pridem v Makole. Vstopim slučajno v tamkajšnji klerikalni konzum. Nekaj možakar v trgovini udriha po državi ter izreče med govorom tako žaljive besede čez našo kraljico, da jih ne morem ponoviti. Pozneje sem izvedel, da sliči ta vrli možakar na ime Martin Cizel in je že bil radi razžaljenja časti Nj. Vel. kraljice obsojen na 16 mesecev, a ga še do danes ni merodajna oblast povabila na «ričet in krempeljce». Več prihodnjč. Prosim pa: Orjuna, pridi in napravi red v Poljčanah, sodišče, ti si pa bližje, oglej Makole. — Popotnik.

* Spomenik kralju Petru Osvoboditelju v Osijeku. V drugi polovici meseca oktobra bo v Osijeku v navzočnosti kralja Aleksandra in zastopnikov vlade na svet način odkrit spomenik kralju Petru Osvoboditelju. Spomenik je že postavljen in nosi z zlatimi črkami napis v vseh treh državnih jezikih: «Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju posvetili hvalični Baranji v spomin osvoboditve in ujedinjenja 15. novembra 1918.» Spomenik, ki je prav za prav reliefni portret kralja Petra, je bil vlit v Zagrebu po modelu prof. Hotke.

* Odlikovanja. Z zlato medaljo za državne zasluge sta odlikovana Milan Traven, nadzornik detektivov v Beogradu in Ivan Močnik, nadzornik detektivov v Ljubljani. — Z redom sv. Save V. razreda so odlikovani v Ljubljani službojuči poštni uradniki Viktor Treven, Miro Luznar, Josip Dular in Stanko Knez.

* Osebnost. Radi nadaljevanja študij je dobil enoletni dopust g. dr. Josip Zonar, profesor zgodovine na celjski državni realni gimnaziji. Na njegovo mesto pride kot suplent g. Silvij Kranjec iz Ljubljane, glavni tajnik letošnjega ljubljanskega katoliškega shoda.

* Šola za železnikarje v Zagrebu. Prometno ministrstvo je sklenilo, da olivri v Zagrebu državno prometno železnikarsko šolo. Program za pouk v tej šoli je že dovršen in tudi profesorji so imenovani. V šolo bo sprejetih 100 kandidatov, ki so sedaj ali poprej bili železniški pripravniki. Gojenci bodo dobivali mesečno 700 dinarjev stipendije.

* Pojasnila slušateljem ljubljanske tehnike. Gospodoma slušateljem gradbenega oddelka tehniške fakultete se s tem javlja, da je imenovan gospod inspektor inž. Josip Petrič honorarnim nastavnikom za vodne zgradbe. Delna predavanja o mostnih zgradbah prevzema, kakor se bo javilo pozneje, gg. prof. dr. A. Král in dr. M. Kasal. S to ureditvijo je omogočeno, da abstrahirajo gospodje slušatelji tudi 4. letnik doma. Izven ljubljane izhajajoči listi se naprošajo, da obveste svoje čit

tatelje na podoben način, da ve dijašivo, kaj naj ukrene ob začetku novega zimskega semestra. Hinterlechner, tč. prodekan.

* Poroča. Na Javorniku se je poročil marjivni član tamkajšnjega Sokola, gospod Matevž Medja, z gđo. Frančko Kelvikar. Obilo sreče!

* Zaplenitev «Primorskega lista» na Reki. Sušanski «Primorski list», ki piše zelo obširno o žalostnih razmerah, ki vladajo na Reki, Italijanom ni prav nič po volji. Radi tega so prepovedali razprodajo lista na Reki.

* «Jugoslaven». Te dni je priplul v splatko luko velik parobrod «Jugoslaven», lasti bratov Mitrović iz Londona. To je prvi parobrod, ki je plul pod našo zastavo še pred koncem svetovne vojne, ko je vršil prometno službo med Ameriko in Evropo. «Jugoslaven» odpluje iz Splita v francosko luko Calais.

* Zdravstveno stanje Ljubljane. V času od 9. do 15. t. m. se je rodilo v Ljubljani 26 otrok, in sicer 12 deklet in 12 dečkov, 2 dečka sta bila mrtvorojena. V tej dobi pa je umrlo 28 oseb (14 moških in 14 žensk), med temi je bilo domačinov 18 in tujecev 10. Smrtni vzroki so bili nastopili: 2 življenska slabost, 3 jetika, 2 trebušni legar, 1 griža, 1 možganska kap, 6 srčna hiba, 1 rak in 11 drugih naravnih smrtnih vzrokov ter 1 samomor. Naznanjeni slučajni nalezljivi bolezni: 3 škrlatica, 2 trebušni legar, 1 dušljivi kašelj in 16 griže.

* Prenos kisti Stevana St. Mokranjca, slavnega srbskega skladatelja v Beograd se bo izvršil dne 26. t. m. Od vasi Vranja pa do Beograda bo ob progi narod izkazal poslednjo čast zemeljskim ostanom velikega pokojnika. Truplo bo pripeljalo v Beograd dne 29. t. m. in bo položeno na mrtvaški oder v Saborni cerkvi. Popoldne dne 30. t. m. se bo vršil svečani pogreb. Zvečer se bo vršil kongres pevskih društev, na katerem se bodo pele Mokranjčeve skladbe. Pri teh svečanstvih bodo sodelovala tudi hrvatska in slovenska pevska društva.

* Novi predpisi glede gostin v Italiji. Italijanska vlada je izdala dekret, s katerim se omejuje število gostin po državi. Odslej bo smela obstojati na 1000 prebivalcev le ena gostilna, če je ljudi v kraju manj kot 500, se ne sme dati gostilniška koncesija. Taki kraji bodo brez gostin. Če umre gostilničar ali zgubi na katerikoli drug način koncesijo, se ta ne obnovi več. Gostilne, ki se bavijo izključno z razpečevanjem vina, piva in drugih alkoholnih pijač, se ne smejo otvoriti prej kakor ob 10. uri zjutraj ob delavnikih in ob 11. uri zjutraj ob nedeljah in praznikih. Zvečer se morajo zapirati gostilne med 15. majem in 31. oktobrom najkasneje ob 11. uri zvečer, sicer pa ob 10. uri zvečer. Vse te določbe stopijo v kratkem v veljavo.

* Gospodarsko zborovanje v Mariboru. V torek zvečer je predaval tajnik Trgovske obrtne zbornice iz Ljubljane g. Mohorič o povišanju železniških tarif. Izvajal je, da bo to povišanje, za katero ni nobenega povoda in je bilo izdano brez zaslišanja prizadetih krogov, katastrofalno vplivalo na naše gospodarstvo, posebno v Sloveniji. V živahno debato so po njegovem stvarnem govoru posegli gg. Džamonja, dr. Pipuš, Kejžar, obrtnik Novaki, veletrgovci Pinter, industrijalec Križnič in drugi. Vsi govorniki so dokazovali, kako kruto je to povišanje prizadelo ravno slovensko industrijo, obrt in trgovino, ki ji onemogoča vsako konkurenco z drugimi kraji, ki imajo cenejše vozne poti za prevažanje blaga. V kratkem bo sklicano veliko zborovanje gospodarskih krogov, da vložijo proti temu udarcu odločen protest.

* Na naslov uprave državnih železnic v Ljubljani. Prejeli smo: S 15. septembrom so bili zopet povišani vozni tarifi in s tem naloženo potnikom novo občutno breme. Pričakovani bi, da bo uprava državnih železnic tudi poskrbela potnikom vožnjo, ki bi odgovarjala ogromni vozni ceni, a ni. Skandalozne razmere vladajo zlasti na dolenjski progi. Ne samo, da so za III. razred na razpolago samo trije vagoni, tudi ne najdeš v nobenem vagonu luči, tako da se čudimo, da sme pri tem štedenju imeti sprevidnik svoje svetilke. V egiptovski temi so stlačeni ubogi potniki po vagonih kakor vžgalice v škaflijah; prostore na klopih zavzema 8 do 10 oseb, med klopmi pa jih stoji še po pet. Kdor pa ni bil tako srečen, da je zavzel prostor v kupeju ali na hodniku, si ga mora polskati na stopnicah in to za 80 odstot. povišano ceno. Da ne govorimo o možnosti, ki je dana raznim umnožcem, da lahko pod plaščem teme nemoteno vrše svoj posel. Tako smo kljub temu, da moramo plačevati drago vožnjo, še izpostavljeni raznim neprimlikam in nevarnostim. Mari naj bo mo pripravljeno še na to, da se bomo o priliki prihodnjega povišanja tarifov nazadnje vozili brez strehe. Prosimo inspektorat državnih železnic v Ljubljani, da odpravi te nedostatke in poskrbi potnikom na dolenjski progi udobno vožnjo.

* Povišanje osebnih doklad cerkvenim dostojanstvenikom. Hrvatski uradni list «Narodne Novine» prinaša naredbu osebne ministrstva o povišanju osebnih doklad cerkvenim dostojanstvenikom.

* Lesene hiše iz Nemčije. Prometno ministrstvo je nakazalo železniški direkciji v Beogradu 30 lesenih hiš, a zagrebški direkciji 20. Lesene hiše, ki smo jih prejeli na račun reparacij iz Nemčije, so bodo uporabne za stanovanja za železniške uslužbenke.

* Naše Lastovo. «Istarska Rijeka» objavlja dopis iz otoka Lastovo, v katerem opisuje prihod italijanskega prestolonaslednika Umberta na otok. V dopisu čita-

mo med drugim: «Z župnikom se je prestolonaslednik razgovarjal dalj časa pri cerkvi sv. Kozme in Damjana. Na vprašanje prestolonaslednika, kdaj je bila cerkev zgrajena, je župnik odgovoril, da v XIII. stoletju, od srbskega kralja Uroša, žigar kip se še sedaj nahaja v zvoniku.

* Kitajski trgovci v Zagrebu. Ze nekaj časa se mudijo v Zagrebu kitajski trgovci, ki so prinesli s seboj razne industrijske izdelke iz daljnega izhoda, predvsem izdelke iz kosti, ročne zapeljance, ustnike za cigarete, vaze in druge kitajske izdelke.

* Amnestija v mariborskih zaporih. Radi kraljevega ukaza o pomilostitvi kaznjencev ob priliki rojstva prestolonaslednika so v torek izpustili v Mariboru iz sodnih zaporov 56 kaznjencev in iz moške kaznilnice na desnem bregu Drave, kjer so zločinci z jetami nad eno leto, tudi 67 kaznjencev. Uspeh se je takoj pokazal: še isti dan sta bila izvršena v Mariboru dva državna vloga.

* Novomeški drebž. Na svojem posestvu pri Smarjetu je umrl g. Fran Muhar, prekupevalec starin, markantna novomeška osebnost. — Hišo v Kapiteljski ulici št. 138, last gosp. Mimi Gorše, je kupil g. Gartner, pismonoša v Novem mestu. — Trgatev po vinskih gorcih je že prišla. Vinčariji pravijo, da bo letos vino bolj hladno, kakor prejšnja leta, ker je bilo preveč dežja.

* Obsebnost mariborskega klerikalnega mesarja. V Mariboru naslanja klerikalna straža po poslancu Zebotu svojo moč na mesarje, ki so baje vsi pri klerikalnih organizacijah in najvestejša garda «Ljudske straže». Vodja teh klerikalnih bojovnikov je mesar Kirbič, ki ga je te dni okrožno sodišče obsodilo na štiri mesece ječe in 8 tisoč kron globe, ker je kršil tržni red in skušal potem dve priči navajati h krivemu pričevanju. Zagovarjal ga je sveda predsednik mariborskih SLŠarjev, advokat dr. Leskovar. Sinočnja «Volksstimme» pa trdi, da jo je hotel g. Kirbič podkupiti, da bi o zadevi nič ne pisala, čeč, da je pri klerikalnih listih to že dosegel. «Straža» o zadevi faktično ni ničesar poročala.

* Kaznovana fantovska rasposajenost. Dne 21. maja so v Kosovi gostilni v Oplotnici plesali kmetijski fantje. Pri tem so nekateri podstavljali plesalec noge, vsled česar je prišlo do prepira in končno do pretepa. V splošnem metežu je zabodel Smirgovce Anton nekega Vívoda z nožem v levo prsno stran ter ga zelo nevarno poškodoval. Za svoje dejanje je dobil pred celjskim okrožnim sodiščem tri mesece težke ječe.

* Smrt poglavarja roparjev. Znani roparski voditelj Cerina, ki je južno-srbskemu prebivalstvu prizadejal mnogo škode in trpljenja, je te dni v bližini Pristine radi eksplozije bombe, katero je nosil pri sebi, prišel ob življenje.

* Zrtve plesalke Anitte Berber. V dunajskih družabnih krogih se te dni mnogo razpravlja o aferi soproge ravnateljice dunajske prometne banke gospe Sussin. Dvajsetletna krasotica gospa Sussin se je v nekem bavarskem kopališču seznanila z znano plesalko Anitto Berber, ki je nastopala tudi že na Bledu. V spremstvu plesalke in njenega spremljevalca je gospa Sussin odpotovala v Berlin, ne da bi o tem obvestila svojega soproga in sorodnike. Nihče ni vedel, kje se nahaja. Ko se je po dolgem času zaznalo za njeno bivanje v Berlinu, je takoj odpotoval neki dunajski odvjetnik v spremstvu dveh sorodnikov gospe Sussin v Berlin, kjer je gospe osvojil iz kremplov plesalke Anitte Berber. Toda gospa Sussin se je morala vrniti brez svojih dragocenosti, kajti plesalka Anitta Berber ji je pokradla vse dragocenosti, obleko in perilo ter jih zastavila.

* Požig iz mačevanja. 20letna Zorka Marija, posestnikova hči iz Zverinjaka, okraj Brežice, je že leta 1920. zažgala na samem stoletju bajto Franca Novaka, ker njegov sin ni hotel skrbeti za njenega nezakonskega otroka. Tri leta je ostal storilec nepoznan, dani Marija Zorko napram svojim ljudem dejanja ni prikrivala in je tudi pred okrožnim sodiščem v Celju svoje dejanje odkrito priznala. Dobil je 4 mesece težke ječe.

* Smrtna kosa. Umrl je v deželni bolnici g. Alojzij Grile, delovodja v tobačni tovarni.

* Težke posledice krvnega mačevanja. Beograjsko časopisje poroča, da je prišlo v neki črnogorski vasi občine Andrijevci do hrvatih spopadov med plemenoma Šikić in Čulafi. Kot motiv prepira se označuje krvno mačevanje. Borba je bila toliko ostrá, da je moral intervenirati oddelek orožništva in vojaštva. Krvavi prepir je zahteval 10 žrtv, mnogo oseb pa je bilo ranjenih.

* Vlomi pri belem dnevu v Zagrebu. V ulici kapetana Mišina je bilo te dni prvo nadstropje hiše št. 23 popolnoma izropano. Iz teh stanovanj je bila pokradena vsa obleka in perilo v vrednosti 50.000 dinarjev. Policijske poizvedbe so ugotovile, da je bila tatvina izvršena ob opoldanskih urah po eni sami osebi. Storilca še niso izsledili.

* Aretacija madžarskega špijona. V Vojvodini so aretirali madžarskega špijona na dnevnem redu. V ponedeljek je novosadska policija aretirala dolgo zasledovanega madžarskega špijona Istvana Szabo. Za njegovo aretacijo je bila od oblasti razpisana velika nagrada.

* Higijenična česalnica za dame O. Fettesch-Frankheim, Ljubljana, Kongresni trg 19. Negovanje las. Ondulacija. Barvanje z L'Oreal Henné. El. masaža lica. Manikura. Izvršuje vsa lasna dela. Kupuje odpadane in odrezane lase po najvišji dnevni ceni. Parfumerija.

* Kino Ideal. Da se ustreže splošni želji p. n. občinstva, se film «Most vzdihljajev» I. del, predvaja izključno še danes, četrtek. Predvajanje II. dela tega filma se prične v petek 21. t. m. in traja do včetrška nedelje 23. t. m. Predprodaja vstopnic vsak dan dopoldne od 10. do 12. ure pri blagajni. 1499

* Reševanje invalidskih pokojnin. V smislu čl. 33. zakona o bučelskih dvanajstihah za julij, avgust in september 1923. je prevzelo deželno sodišče, oddelek XIV. v Ljubljani reševanje invalidskih pokojnin za vse vojne invalide in rodbine padlih, umrlih in pogrebnih vojakov. Rad tega je z dnem 6. septembra 1923. prenehal posilovati pokojninski referat invalidskega oddelka oddelek za socialno politiko pokrajinske uprave v Ljubljani. Prizadele stranke in uradi naj se odslej v pokojninskih zadevah obračajo na deželno sodišče oddelek XIV. v Ljubljani, ki posluje začasno še v dosedanjih prostorih invalidskega oddelka v št. Peterski vojašnici, I. nadst. Gažisti-invalidi in njihovi svoji naj se oddelej obračajo v pokojninskih zadevah na delegacijo ministrstva financ v Ljubljani. Vse druge vrste državne pomoči po invalidskem zakonu ostajajo še nadalje v delokrogu invalidskega oddelka za socialno politiko. 1435

* Pokusite specialna vina v steklenih slovite trdke Gjurc Valjak. Grajska klet v Mariboru. Dobijo se po vseh hotelih, kavarnah in restavracijah širom naše domovine. 167

* Dejeniki in strari postanejo močni po uživanju «Itoant» hranilne moke, ki se dobiva povsod. Glavna zaloga: Drogerija «Adrija», Ljubljana, Sebenburgova ulica. 157

* Za vse, ki prihajajo v Ljubljano po zdravila, je najprimernejša nova lekarna Ramor, na Miklošičevi cesti v neposredni bližini glavnega kolodvora.

Objave

* Za Matjažev spomenik v Guštanju je sprejel odbor od sledečih gg. nabiralcev: Stegenšek Pepeca, Laško 227 Din; Vuga Fran, Grobelno 20 Din; Pavliš M., Dravograd 700 Din; Vilurek Senja, Crnomelj 112 Din; dr. Tone Gosak, Ptuj 230 Din; dr. Juro Hrašovec, Celje 1820 Din; pevski krožek «Kemašci» 105.25 dinarjev. Skupaj dosedaj 5904.25 Din.

* Javna zahvala. Ob priliki prireditve 15-letnice skupščine CMD v Ptuj se je zdelil malone vsi sloji narodnega prebivalstva, da bi prireditve uspela normalno in gnotno kar najbolje. Oba podružnisa odbora moške in ženske podružnice CMD v Ptuj se iskreno zahvalujeta velikemu delu lepo organizirane jednote, ki ste jo tvorili ob tej priliki narodni sloji skupno. Posebej se poudarjamo velike zasluge naše posadke pod vodstvom g. podpolkovnika Božiča in majorja Kovačiča, ker je vse vojaštvo skozi cel teden pred prireditvijo vršilo delo na slavnostnih prostorih. Nadalje g. stavbenika Macuna, ker je na lastne stroške postavil šotore, g. lekarnarja Orožna, ker je vodil dekorativna dela na slavnostnih prostorih in plačal vse izdatke, gg. akademikov, ker so prevzeli znatno partijo opravi prireditve in vseh narodnih dam, ki so bile pravzaprav poiztrgovale voditeljice vse prireditve. Vsem velja v imenu narodne stvarni naša iskrena zahvala! — Moške podružnice CMD: dr. Tone Gosak l. r. — Ženske podružnice CMD: Vida Horvat l. r., predsednica, Emica dr. Gosakova l. r., tajnica.

* Javna tombola Sportne zveze je preložena na nedeljo dne 23. septembra. Tablice so še na razpolago ter opozarjamo občinstvo, da sega prično po njih. Dobitki so krasni ter bodo nedvomno vsi zadovoljni z njimi. Tablicam je cena 2.50 Din za komad ter se dobe v trafikah in v nekaterih trgovinah. Kupujte tablice v prospeh sporta!

* Motoklub «Slovenija». Valed uklenjena prepovedi se naprošajo vsi člani, ki se mislijo udeležiti dirke Srpskog A. K. v Beogradu, da se udeležijo sestanka dne 21. septembra ob 8.15 v hotelu Union «Ročice». — Predsednik.

* Izjava. Podpisani obžalujem, da sem zvečer dne 14. septembra 1923. uradnika želez, postaje v Sv. Jurju, gospoda Srečka Mačevnika razžalil ter se mu zahvaljujem tem potom da ni proti meni sodniško postopal. — Franc Pergdolt, Maribor.

* Izginit je. Krojaški vajenec Ciril Kramar, star 14 let, sibke postave, je izginit dne 13. septembra krojaškemu mojstru Pučniku iz Ljubljane neznanu kam. Kdor bi kaj vedel o njem, se najljubno naproša, da sporoči proti povračilu stroškov na naslov Marija Kramar, Zelinskije 24, pošta Ig.

Domače borze

19. septembra:

Zagrebska borza: Danes je bila v začetku poslovanja tendenca precej švrsita, ker je bilo malo blaga. Ko pa se kasneje blago pojavilo, so bili tečaj napram večeršnjemu dnevu nekoliko krepkejši. Deležarji: Dunaj 0.1375, Berlin 0.000355, Curli 16.50 do 16.57, London 42.45 do 42.55, Praga 250 do 251, Trst 412 do 414, New-York 92.5 do 93.5, Budimpešta 0.50 do 0.53. Valute: dolar 91.5 do 92.25, lire 408 do 410. Elekti: Ljubljanska Kreditna 225 do 230, Slovenska banka 110, Es-komptaa 153.5 do 155.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konradelj «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Veliki inkvizitor

V Franciji se je ohranila inkvizicija le do leta 1772. V Italiji jo je odpravil l. 1808. Napoleon, a papež Pij VII. jo je l. 1814. uvedel znova ter je bila definitivno ukinjena šele l. 1859. V Avstriji in Nemčiji je morila inkvizicija od l. 1232.; od l. 1484. so sežigali tudi »čarovnice«. Z reformacijo pa je inkvizicija izginila iz obeh nemških držav.

Toda ko inkvizicija ni smela več sežigati ljudi, se je vrgla z isto besnostjo na sežiganje knjig. Po vsej Evropi so gorele grmade protestantskih in vseh vseh svobodomislelnih bukov; novi inkvizitorji so uničili umetnine največje dragocenosti ter spalili na milijone knjig, ki so prinašale ljudem utehe in vzpodbude v težkem življenjskem boju. Njih pisatelji pa so kot izgonci in begunci umirali v bedi v tujini.

Tudi naš prvi pisatelj Primož Trubar je moral bežati pred novimi inkvizitorji, njegove in njegovih tovarišev knjige pa so sežigali na grmadah v Ljubljani in po vseh naših mestih. Primož Trubar je bil prvi Slovenec, ki je začel knjige pisati v našem jeziku in je prvi razširjal med našim narodom zavest, da smo Slovani, da smo bratje Hrvatov in Srbov. Ko so zgorje Trubarjeve in Dalmatinove knjige in pesmarice, sta zavladala med Slovenci germanizacija in katoliška internacionala.

Toda minila je tudi ta doba in ulti književnih avtoritativ ne doživljamo več. Inkvizitorjev pa še ni konec. Nasledniki Torquemada in Arbuesa, fanatični, nestrpni, kruti in zlobni duhovniki, lakomni bogastva in vlade, pustolovec, sorodniki nekdanjih famularov, so predrzni mogočniki še danes. Po geslu »Namen posvečuje sredstva« hočejo z zvijačami in nasi-

ljem vse na svetu obvladovati v imenu Kristusovem, ki je učil, da njegovo kraljestvo ni na tem svetu.

Ti opasni dedišči inkvizicije imajo neštivilne in vplivne pomočnike. Vlade se z njimi vežejo v ogromno armado. Klerikalizem ogroža mir in srečo človeštva, ima ogromna bogastva in s pretnjami, preganjanjem, z lažmi in silo posnema Torquemado in Petra Arbuesa; povsod seje razdor, neti in goji anarhijo, podpihuje na vojno ter se hinavsko potuhne, kadar ji prinaša patrijotizem večji vpliv in mirnejši razvoj.

Tej klerikalni armadi je pač cilj le eden: doseči zopet vso moč tudi na zemlji ter znova začeti z avtoritativno proti vsem, ki stremijo za napredkom, resnico in svobodo.

Kam dovede vsemogočnost rimskega klerikalizma, je razsvetlil vsaj z ene strani naš zgodovinski roman »Veliki inkvizitor«.

Glose.

Inkvizicija, inquisitio pomenja preiskavo. Popolni naslov ji je bil Inquisitio haereticae pravitatis (Preiskava proti krivoverškim pokvarjencem) ali Sanctum Officium (sveti ofcij, sveto sodišče, ker so mu bili sodniki le duhovniki — »svetniki«). To duhovniško »sveto« sodišče je dalo dne 6. julija l. 1415. v Konstanci na grmadi sežgati tudi Jana Husa, češkega rodoljuba in pisatelja, rektorja praškega vseučilišča, učenjaka in neskončno plemenitega moža idealno čistega življenja. Umrl je kot cel junak.

Peter Arbues je bil rojen l. 1442. v Epili v Aragoniji, je študiral v Huescu, od l. 1469. v Bologni bogoslovje, od l. 1471. je poučeval moralno filozofijo in postal l. 1474. kanonik v Saragosi. L. 1476. je stopil med menihe in bil po generalnem inkvizitorju Tomažu Torquemadi l. 1484. imenovan za velikega inkvizitorja.

Pisatelj ga je prestavil v kasnejšo dobo ter s pesniško svobodo ustvaril iz njega posebljenje vseh inkvizitorjev.

Njegova razuzdanost, zverska krivolčnost in hinavščina pa so historična istina. Proti Arbuesu se je sklenila med plemiči zarota; na čelu zarotnikov, ki so določili nagrado 10.000 realov za umor, sta stala dva moža, ki jima je dal Arbues pomoriti sorodnike. Arbues je zvedel za zaroto ter je poslej nosil oklepno kožuljo in pod čepico železen šlem. Zato se je izjalovilo par atentatov na njegovo osebo. Končno pa je bil v noči od 14. na 15. septembra l. 1485. pred altarjem klečeč smrtno ranjen in je 17. septembra umrl. Zaradi tega umora so nastali pogromi proti »krivovercem«. — Zgodovinar L'lorente poroča, da se je dala fanatizirana množica potolažiti le z obljubo, da bodo zarotniki kaznovani s skrajno ostroščjo. Res je bilo okoli 200 oseb obeh, še več jih je pomrlo po ječah.

Pesnik Anton Askerc je spesnil balado o Petru Arbuesu in ga poslal v peklo z besedami:

«Ker sežigal si na zemlji dol z veliko gorečnostjo ljudi, ker te torej ogenj prav posebno veselil, pojdi, Arbues, naravnost v peklo! Noč in dan tam kuri satan sam. Tukaj zate bilo bi prehladno ... V peklo, Španec! Zate je raj tam!»

V Sevillji in Vatikanu pa niso bili Askercovega mnenja.

Pokopali so ga z največjimi svečanostmi kakor svetnika-mučenika. Arbuesovi tovariši in čestilci so znali napraviti, da so se začeli na njegovem grobu »čudeži«. Papež VII. je Arbuesa l. 1664. proglasil za »blaženega«, papež Pij IX. pa l. 1867. za »svetnika«.

Španski čudeži so bili prav tako fabricirani po premetenih sleparjih in sleparkah ali duševnih omejenosti, ka-

kor italijanski, francoski, nemški ali slovenski »čudeži«. Zgodovinar Manuel de Cuendas pripoveduje n. pr.: Sredi minolega stoletja je bil v Aerillacu, v departementu du Cantal, samostan karmelitov. Ta samostan je imel kip svete Magdalene, ki se je na dan svojega godu jokala, in Kristusa, ki je vsako leto v velikonočnem tednu prelival obilo solz. Romarji so v celih vojskah romali gledat ta dva čudeža, in samostan je pobiral ogromne »milodares«.

A kako so se vršili leta in leta ti jokavi čudeži? — Magdalenin kip je bil votel in je imel odzadaj napeljeni dve cevki v oči. Po cevkah je prihajala do oči para, se ohlajala in kapljala na gobici, ležeči za očmi. Kadar je bilo v gobicah preveč vode, je kapljala skozi majhne, nevidne luknjice iz oči: Magdalena je jokala.

Kristus je bil napol vzdign v steno, za katero je rastle vinska trta. Vsakdo pa ve, da vinska trta spočetka pomladi, čisto prav v velikonočni dobi, joka. To naravno dejstvo so menili zlorabili ter napeljali v Kristusovo glavo dve sveži obrezani vinski trti. Oči so imele luknjice, skozi katere so potem kapljale vinske solze. Ljudstvo je strmelo, jokalo in — metalo srebrnike in zlatnike v skledo, ki je stala pod Kristusovo podobno.

Pater Jožef. Zgodovinar L'lorente pripoveduje v petem odstavku prvega poglavja svoje »Zgodovine inkvizicije«: Donna Eleonora Vibery y Cazalla, soproga Petra Cazalla, načelnika računske komore kraljevskih financ, je bila posestnica grobnice in kapele v cerkvi San Benito el Real v Valladolidu. Tam so jo položili v grobnico kot katoličanko. Nihče ni nikoli dvomil o njeni vernosti. Toda neki fiscal, generalni advokat, jo je kesneje ovadil inkviziciji, da je bila luteranka in da je umrla v krivoverstvu, dasi je pred svojo smrtjo prejela vse zakramente. Fiscal se je v svoji ovadbi

skliceval na izpovedi priči, ki so bile v inkvizicijskih ječah in so jih mučili v ta namen, da so izpovedale proti pokojnici. Izpovedi so trdile, da je bila hiša Eleonore de Vibery valladolidskim luterancem cerkev. Inkvizicija je pokojnico obsodila zaradi krivoverstva, vse njeno imetje zaplenila, dala dvigniti rakev iz grobnice ter jo s truplom vred sežgati na grmadi. Njeno hišo s kapelo so porušili in postavili se ni smel niti nagrobnik. Vse to se je izvršilo.

Otroci Avgustin, Fran in Beatrica, so bili sežgani pri splošnem avtoritativu meseca aprila l. 1559. v Valladolidu v pričo prince Don Carlosa in prince Ivan.

Ivan de Avila (Avilski) je bil rojen l. 1504. v Almodoreau del Campo pri Toledu kot sin bogatih in spoštovanih roditeljev. Najprej je študiral državljansko in kanonsko pravo na vseučilišču v Salamarski, ker so roditelji želeli, da postane sodnik. Sam pa je hotel postati svečenik. Roditelji so mu končno dovolili, da je šel v Alcalo d' Henarez študirat bogoslovje. Ko je postal duhovnik, je nameraval odpotovati kot misijonar v Zahodno Indijo. A nadškof sevillski Alfonz Manriquez, kesnejši generalni inkvizitor, ga je pregovoril, naj ostane v domovini kot pridigar. Bil je namreč izvrsten govornik. Kmalu je postal popularen po Sevillji in po vsi Španiji. Ljudje so mu dali priimek »apostola« zaradi njegove zgovornosti, plemenitosti, svetosti in pogumnosti.

Rešimo sokoiski Tabor!

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najceneje pri
Družbi ILIRIJA, Ljubljana,
Kralja Petra trg 6. — Tel. 220.

Podružnica večjega denarnega zavoda v Ljubljani išče za takojšnji nastop
veščega korespondenta
ali korespondentinjo
z daljšo bančno prakso. — Reflektira se le na prvovrstno moč. — Ponudbe z navedbo referenc pod brojem 10.583 na upravo »Jutra«.

Poslovodjo
za trgovino z mešanim blagom
sprejme tvrdka LOVRO PETCARR, Ivanjkoval.

Čevljarskih pomočnikov
za boljše delo
sprejme Čevljarna »ADRIA«, Celje.

Prevzamem
trgovino z mešanim blagom
in deželni pridelki
v najem.
Ista mora imeti vsaj 75.000 Din mesečnega prometa, kateri se mora dati dokazati. Če mogoče, naj bo s stanovanjem skupaj v eni hiši. — Ponudbe do 28. septembra pod »Takojšnji prevzem« na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, Kongresni trg št. 3.

AND. JAKIL
tovarna kož in čevljev, d. d.
174 prodajalna
Ljubljana, Poljanska cesta 13
Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz telečjega boksa v vseh bojah, govejega boksa in rjave kravine.
Solidno delo! Znižane cene!

ARKO Liqueur Triple Sec

Slavenska banka d. d., Zagreb

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24

Delniška glavica Din 50.000.000'— in rezerve preko Din 12.500.000'—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabec, Vršac, Wien.

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest; Vaczi utca 35.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

40

Kupujte učne knjige

za

ljudske, meščanske, srednje in strokovne šole

v knjigarni TISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani,

Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

POSOLILO

z vknjižbo na posestvo išče do zneska 100.000 dinarjev firma, ki želi povečati promet. Plača dobre obresti, vzame tudi družabnika. Ponudbe pod »Sigurnost« na ALOMA COMPANY, Ljubljana.

GOSPODINJE

zahtevajte povsod najboljšo angleško kremo v vseh barvah. Glavno zastopstvo »FORTUNA«, Bizjak in drug, Ljubljana, Krekov trg 7-8 poleg Mestnega doma